

Številka: 0070-17/2015/

Ljubljana, 25. avgust 2015

EVA 2015-3340-0014

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o knjižničarstvu – NOVO GRADIVO ŠT. 2 - predlog za obravnavo

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13 in 47/13 ZDU-1G) je Vlada Republike Slovenije na ... seji pod točko ... dne sprejela

S K L E P

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu in ga na podlagi 142. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 79/12 – Odl. US) posreduje Državnemu zboru Republike Slovenije v sprejem po skrajšanem postopku.

mag. Darko Krašovec
GENERALNI SEKRETAR

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za kulturo
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- Ministrstvo za javno upravo
- Ministrstvo za finance
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Informacijska pooblaščenka
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

Vlada Republike Slovenije predlaga, da se predlog zakona obravnava in zakon sprejme po skrajšanem postopku v skladu s 142. členom Poslovnika Državnega zbora, ker gre za:

- manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona,
- prenehanje veljavnosti posameznih določb zakona,
- manj zahtevne uskladitve zakona z drugimi zakoni,
- spremembe in dopolnitve zakona v zvezi z odločbo ustavnega sodišča.

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

- mag. Julijana Bizjak Mlakar, ministrica
- Anton Peršak, državni sekretar
- Jana Mlakar, v.d. generalne direktorice Direktorata za kulturno dediščino
- mag. Tatjana Likar, sekretarka

- Marjan Gujtman, sekretar
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:
-
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:
- mag. Julijana Bizjak Mlakar, ministrica - Anton Peršak, državni sekretar - Jana Mlakar, v.d. generalne direktorica Direktorata za kulturno dediščino - mag. Tatjana Likar, sekretarka - Marjan Gujtman, sekretar
5. Kratek povzetek gradiva:
<p>Predlog zakona vsebuje manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona, določbe glede prenehanje veljavnosti posameznih določb zakona, manj zahtevne uskladitve zakona z drugimi zakoni ter spremembe in dopolnitve zakona v zvezi z odločbo ustavnega sodišča.</p> <p>Novela ne spreminja zakonskih rešitev, ki so se v praksi izkazale kot ustrezne, prinaša pa nujne rešitve, katerih namen je odpraviti ugotovljene nepravilnosti in izboljšati knjižnično dejavnost. S spremembami je potrebno:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Odpraviti nepravilnosti glede dovoljenj za vzajemno katalogizacijo (Ustavno sodišče je januarja 2011 razveljavilo določbe pravilnika, ki zadevajo prenehanje veljavnosti dovoljenj, ker je presodilo, da niso v skladu z Zakonom o knjižničarstvu). - Skladno z mnenjem Službe za boljšo zakonodajo, upravne procese in kakovost z Ministrstva za javno upravo (z dne 30. 3. 2015) sprememba vključuje manjkajočo pravno podlago za ureditev knjižničnega nadomestila in delovnih štipendij. - Uskladiti določbe glede zbiranja osebnih podatkov uporabnikov knjižnic z Zakonom o varovanju osebnih podatkov. - Uskladiti določbe za izvajanje knjižnične dejavnosti za knjižnice, ki ne izvajajo knjižnične dejavnosti kot knjižnične javne službe, ampak kot javno službo na drugih področjih (šolstva, znanosti, kulture....). Ureditev v zakonu je potrebno prilagoditi sistemom, ki veljajo za izvajanje javnih služb na področjih, kjer delujejo. - Nova določba o prekrških vključuje uskladitve, ki so potrebne zaradi Zakona o prekrških, kot tudi spremembe zneskov, ki so skladne z Zakonom o uvedbi eura. - V predlog besedila zakona je vključena tudi spremembe, ki izhaja iz sklepa Vlade RS (št. 47603-15/2010/6 z dne 14. 10. 2010), da je potrebno s spremembami ustreznih področnih predpisov ali aktov, ustrezno opredeliti roke za sprejem finančnih načrtov ter določiti, da soglasja k finančnemu načrtu posrednega uporabnika izda pristojna ministrica oziroma minister in ne Vlada Republike Slovenije". - Skladno z zavezo Vlade RS (z dne 22. januarja 2015), da bo na podlagi Dogovora o povprečnini za leto 2015 med Vlado RS in reprezentativnimi združenji občin v letu 2015 sprejela sistemske ukrepe za znižanje stroškov izvajanja z zakonom določenih nalog občin, predlagana sprememba zakona o knjižničarstvu vključuje tudi spremembe (spremenjeni način usposabljanja za bibliotekarski izpit ter deregulacija pogojev za dovoljenje za vzajemno katalogizacijo, spremenjeni način ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, boljši pogoji za optimizacijo postopkov), ki bodo prispevali k zniževanju občinskih stroškov. - Zagotoviti, da se bodo bibliotekarski izpiti lahko opravljali na podlagi podzakonskega predpisa ZKnj-1 in ne več v skladu z določbami samoupravnega sporazuma iz leta 1980. - Določbe glede povezovanja knjižnic in knjižničnih delavcev zaradi razreševanja strokovnih vprašanj in soudeleženi pri razvoju knjižnične dejavnosti uskladiti z določbami Zakona o društvih. <p>V NOvem GRADIVU ŠT. 2 so spremembe, oblikovane na podlagi predlogov in pripomb Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti na objavljeno vladno gradivo Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu.</p>
6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA/NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	DA/NE
c)	administrativne posledice	DA/NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	DA/NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	DA/NE
e)	socialno področje	DA/NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	DA/NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:		
/		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:	
Ocenjeno je, da bosta spremenjeni način usposabljanja za bibliotekarski izpit ter deregulacija pogojev za dovoljenje za vzajemno katalogizacijo stroške delovanja knjižnic znižala. Prav tako bo z optimizacijo postopkov stroške delovanja posredno znižal tudi spremenjeni način ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe.	
8. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	DA/NE
/	
Datum objave: 15. 1. 2014 V razpravo so bili vključeni: - nevladne organizacije, - predstavniki zainteresirane javnosti, - predstavniki strokovne javnosti, - združenja občin. V okviru postopka priprave novele je bila že pred javno obravnavo opravljena vrsta strokovnih pogovorov z večino deležnikov, ki jih nujne spremembe zadevajo. Priprava zakona je potekala na podlagi usmeritev, ki jih je potrdil Nacionalni svet za knjižnično dejavnost (strokovno in posvetovalno telo Vlade RS za odločanje o strokovnih zadevah na področju knjižnične dejavnosti) na 50. seji 24. septembra 2012. Ministrstvo je besedilo sprememb in dopolnitev zakona predstavilo tudi na javni razpravi ter na nekaterih drugih dogodkih posvetovalne oziroma izobraževalne narave. – Javna razprava (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo, 5. februarja 2014) – Predstavitev na izobraževanju Združenja splošnih knjižnic (Rogaška Slatina, 28. januarja 2014) – Seja predsedstva Združenja občin Slovenije (Ljubljana, Hotel Mons, 12. februarja 2014) – 57. seja Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo, 14. februarja 2014) – Posvet »Lokalni kulturni programi – Novosti Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo« (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo v soorganizaciji s Skupnostjo občin Slovenije, 18. februarja 2014). Za oblikovanje končnega predloga besedila je naštetim predstavitvam sledilo več usklajevalnih pogovorov s predstavniki vseslovensko ali nacionalno pomembnih organizacij za področje knjižnične dejavnosti. Podrobnejši pregled je podan v prilogi. Sledila je ponovna javna obravnava, ki je potekala med 6. 5. in 5. 6. 2015.	
9. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	DA/NE
10. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	DA/NE
mag. Julijana Bizjak Mlakar MINISTRICA	

Priloga

ZAKON
O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O KNJIŽNIČARSTVU

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

Zakon o knjižničarstvu je Državni zbor Republike Slovenije sprejel jeseni leta 2001 (Uradni list RS, št. 87/01). Od uveljavitve veljavnega Zakona o knjižničarstvu dalje so se pri njegovem izvajanju pokazale nekatere pomanjkljivosti, ki so predvsem posledica potrebe po uskladitvi zakonskih določil z drugimi relevantnimi zakonskimi predpisi ter njihovi prilagoditvi spremenjenim razmeram in ugotovljenih zahtev po prilagoditvi in poenostavitvi določenih postopkov.

Novela ne spreminja zakonskih rešitev, ki so se v praksi izkazale kot ustrezne, prinaša pa nujne rešitve, katerih namen je odpraviti ugotovljene nepravilnosti in izboljšati knjižnično dejavnost.

S spremembami je potrebno:

- Odpraviti nepravilnosti glede dovoljenj za vzajemno katalogizacijo (Ustavno sodišče je januarja 2011 razveljavilo določbe pravilnika, ki zadevajo prenehanje veljavnosti dovoljenj, ker je presodilo, da niso v skladu z Zakonom o knjižničarstvu).
- Skladno z mnenjem Službe za boljšo zakonodajo, upravne procese in kakovost z Ministrstva za javno upravo (z dne 30. 3. 2015) sprememba vključuje manjkajočo pravno podlago za ureditev knjižničnega nadomestila in delovnih štipendij.
- Uskladiti določbe glede zbiranja osebnih podatkov uporabnikov knjižnic z Zakonom o varovanju osebnih podatkov.
- Uskladiti določbe za izvajanje knjižnične dejavnosti za knjižnice, ki ne izvajajo knjižnične dejavnosti kot knjižnične javne službe, ampak kot javno službo na drugih področjih (šolstva, znanosti, kulture...). Ureditev v zakonu je potrebno prilagoditi sistemom, ki veljajo za izvajanje javnih služb na področjih, kjer delujejo.
- Nova določba o prekrških vključuje uskladitve, ki so potrebne zaradi Zakona o prekrških, kot tudi spremembe zneskov, ki so skladne z Zakonom o uvedbi eura.
- V predlog besedila zakona je vključena tudi spremembe, ki izhajajo iz sklepa Vlade RS (št. 47603-15/2010/6 z dne 14. 10. 2010), ko je vlada z namenom hitrejšega potrjevanja programov dela in finančnih načrtov naložila ministrstvu in vladnim službam, da "pristopijo k spremembam ustreznih področnih predpisov ali aktov, ki določajo postopek sprejemanja finančnih načrtov posrednih uporabnikov, ki sodijo v njihovo pristojnost, na način, da opredelijo roke za sprejem finančnih načrtov ter določijo, da soglasja k finančnemu načrtu posrednega uporabnika izda pristojna ministrica oziroma minister in ne Vlada Republike Slovenije".
- Skladno z zavezo Vlade RS (z dne 22. januarja 2015), da bo na podlagi Dogovora o povprečnini za leto 2015 med Vlado RS in reprezentativnimi združenji občin v letu 2015 sprejela systemske ukrepe za znižanje stroškov izvajanja z zakonom določenih nalog občin, predlagana sprememba zakona o knjižničarstvu vključuje tudi spremembe (spremenjeni način usposabljanja za bibliotekarski izpit ter deregulacija pogojev za dovoljenje za vzajemno katalogizacijo, spremenjeni način ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, boljši pogoji za optimizacijo postopkov), ki bodo prispevali k zniževanju občinskih stroškov.
- Zagotoviti, da se bodo bibliotekarski izpiti lahko opravljali na podlagi podzakonskega predpisa ZKnj-1 in ne več v skladu z določbami samoupravnega sporazuma iz leta 1980.
- Določbe glede povezovanja knjižnic in knjižničnih delavcev zaradi razreševanja strokovnih vprašanj in soudeležnosti pri razvoju knjižnične dejavnosti uskladiti z določbami Zakona o društvih.

- Ukiniti pripravništvo in tako slediti tudi aktualnim usmeritvam na področju zaposlovanja mladih. V aktualnem predlogu novele Zakona o knjižničarstvu ukinjamo pripravništvo, ohranjamo pa obvezo opravljanja bibliotekarskega izpita, in sicer skladno z izhodiščem, da je bibliotekarski izpit preverjanje usposobljenosti za samostojno opravljanje strokovnega dela in ne preverjanje teoretičnih znanj, pridobljenih med formalnim izobraževanjem.

Na področju knjižnične dejavnosti ustrezne kakovosti storitev ne more zagotavljati na podlagi samoregulacije, zato je regulacija oz. določitev pogojev potrebna zaradi zagotavljanja javnega interesa. Skrb za kakovost knjižnične javne službe za državljane je pomembnejša od prostega pretoka oz. fleksibilnosti delovne sile. Da bi bila učinkovita, mora knjižničarska zakonodaja upoštevati različne pogoje ter interese posameznih držav članic EU, pri tem pa naj države sledijo ideji, da predstavljajo knjižnice nujno in nenadomestljivo komponento kulturne, izobraževalne, raziskovalne in informacijske infrastrukture vsake demokratične družbe, ter varuha njene kulturne dediščine. Umeščenost knjižnic v zakonodajo in politike držav članic pa naj bi jim zagotavljala pogoje za uresničevanje njihovega poslanstva, tj. varovanja temeljne človekove pravice – pravice do svobode izražanja in dostopa do informacij. Da bi to dosegli, je v preteklosti izvedeno regulacijo smiselno ustrezno uskladiti in jo kljub težnjam po deregulaciji tudi ohraniti.

Ena od temeljnih pomanjkljivosti obstoječega zakona je, da ni ustrezno razmejil med knjižnično javno službo in knjižnično dejavnostjo, ki se izvaja v sklopu druge javne službe, kar je povzročalo težave pri izvajanju zakona predvsem šolskim in specialnim knjižnicam. Zakon tudi ne določa jasno pogojev za vstop v stroko oziroma pogojev, ki jih morajo izpolnjevati zaposleni, da bi lahko opravljali strokovna knjižničarska dela, kar ovira sprejem podzakonskega akta, tj. pravilnika o bibliotekarskem izpitu. Zakon predpisuje zapleten in dolgotrajen postopek ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za izvajanje knjižnične javne službe ter vodenja evidence knjižnic, ki izvajajo javno službo. Zakonske določbe tudi ne urejajo ustrezno oblik povezovanja v stroki, strokovnih rešitev pri izvajanju javne službe na področju delovanja enotnega bibliografskega sistema in njegovih servisov ter organa upravljanja knjižničnega informacijskega servisa. S ciljem odpravljanja administrativnih ovir pri delovanju nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa se kaže tudi potreba po poenostavitvi postopkov pri potrjevanju letnih programov dela in finančnih načrtov nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa. S tem predlogom se zato vpeljujejo manjše spremembe in dopolnila za odpravo omenjenih pomanjkljivosti. Med razlogi za pripravo sprememb in dopolnitev je tudi potreba po uskladitvi glob z Zakonom o uvedbi eura (Uradni list RS št. 114/06) ter dopolnitev določbe o zbiranju osebnih podatkov in roku njihove hrambe v skladu z Zakonom o varovanju osebnih podatkov (Uradni list RS št. 94/2007-UPB1). Predlog hkrati vnaša nekatere redakcijske in tehnične popravke.

Veljavni Zakon o knjižničarstvu v 9. členu določa le možnost povezovanja knjižnic (zveze knjižnic), kar pomeni, da povezovanje v stroki omejuje le na ozek krog knjižnic, tj. knjižnic – samostojnih pravnih oseb. Ker večina knjižnic deluje v sestavi ali kot organizacijske enote pravnih oseb, takšna določba zagotavlja le možnost povezovanja splošnih knjižnic, nacionalne knjižnice in Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani, ki so samostojne pravne osebe. Poleg tega se pravni subjekti v prvi vrsti povezujejo zaradi zastopanja njihovih poslovnih interesov in ne interesov stroke kot takšne in v stroki zaposlenih posameznikov. Zato je nujno zakonsko uvesti tudi možnost povezovanja v strokovna društva in njihova združenja, ki v prvi vrsti temelji na združevanju posameznikov, in katerega osnovni namen je zastopanje interesov zaposlenih v knjižnični dejavnosti nasploh ter njihovo delovanje za podporo razvoju knjižničarstva. Za okrepitev delovanja nevladnih organizacij na področju kulture se zavzema tudi aktualni nacionalni program za kulturo, ki med ukrepi za zagotavljanje večje dostopnosti specializiranih storitev knjižnične javne službe in njihove večje kakovosti, navaja tudi uveljavitev možnosti povezovanja knjižničnih delavcev v področnem zakonu.

Na področju zbiranja in uporabe osebnih podatkov uporabnikov knjižnic Zakon o knjižničarstvu v 15. členu ne opredeljuje dovolj jasno namena zbiranja osebnih podatkov in posledično dejanskega roka njihove hrambe. Med podatki, ki jih lahko knjižnice zbirajo, določa kot podatek za obveščanje uporabnikov le stalni ali začasni naslov njihovega bivanja, kar onemogoča uporabo hitrejših in sodobnejših komunikacijskih poti kot sta telefon in elektronska pošta.

Aktualni zakon določa, da morajo knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, trajno izpolnjevati posebne pogoje iz 36. člena zakona, ki so podrobneje določeni v posebnem pravilniku. Preverjanje

izpolnjevanja pogojev za izvajanje knjižnične javne službe izvaja nacionalna knjižnica, ki za posamezno knjižnico izda mnenje o izpolnjevanju pogojev in ga posreduje za knjižnico pristojnemu ministrstvu. Postopek določa, da slednje na osnovi prejetega mnenja za knjižnico izda odločbo o izpolnjevanju pogojev, ki je podlaga za vpis knjižnice v razvid knjižnic. Ker je obstoječi postopek ugotavljanja izpolnjevanja pogojev, izdajanja mnenj in odločb o razvitosti knjižnic dolgotrajen in zapleten, je potrebno postopek poenostaviti in namesto izvajanja posebnih meritev ugotavljanje doseganja pogojev vezati na statistične podatke, ki jih morajo knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, letno posredovati nacionalni knjižnici.

Zakon o knjižničarstvu je v 39. členu uzakonil državni bibliotekarski izpit kot licenčni izpit, ki je po vzoru drugih profesij vstopni pogoj za zaposlene, ki opravljajo strokovno knjižničarsko delo. Opravljen bibliotekarski izpit je tudi pogoj za nadaljnje imenovanje zaposlenih v višje bibliotekarske strokovne nazive. Podrobnejše določbe o bibliotekarskem izpitu naj bi določil pravilnik o bibliotekarskem izpitu, ki bo zagotovil enotnost pogojev glede usposobljenosti strokovnih delavcev v različnih vrstah knjižnic ter omogočil opravljanje strokovnega knjižničarskega dela v kateri koli vrsti knjižnice, ki knjižnično dejavnost opravlja kot javno službo, s tem pa tudi olajšal prehodnost kadrov med različnimi vrstami knjižnic. Podrobnejše pogoje o zahtevani ravni in vrsti izobrazbe bo za posamezne vrste knjižnic lahko predpisal pristojni minister. Ker vrsta in raven izobrazbe strokovnih knjižničarskih delavcev nista bili urejeni na ravni zakona, je to predstavljalo oviro za sprejem pravilnika o bibliotekarskem izpitu in se slednji še vedno izvaja na osnovi predpisa (samoupravnega sporazuma) iz leta 1980. Z zakonsko določitvijo ravni in vrste izobrazbe strokovnih knjižničarskih delavcev se na eni strani omogoči sprejem pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter na drugi strani določi pogoje za vstop v stroko, primerljive z drugimi evropskimi državami in v skladu z razvojnimi trendi na področju knjižničarstva.

Leta 2001 je bil institut dovoljenja za vzajemno katalogizacijo opredeljen z Zakonom o knjižničarstvu, ki je v 42. členu določil, da vsebino, pogoje in način izdaje dovoljenja določi s pravilnikom minister, pristojen za znanost, v soglasju z ministrom, pristojnim za kulturo. Čeprav pogojev za izvajanje ene od dejavnosti knjižnic, tj. bibliografske obdelave knjižničnega gradiva, druge države praviloma ne urejajo z zakonom in podzakonskim aktom, ampak je to v pristojnosti bibliografskih servisov in nacionalnih knjižnic, se je z zakonsko podlago institutu dovoljenja za vzajemno katalogizacijo želela zagotoviti ustrezna raven pomembnosti v sistemu zagotavljanja kakovosti vzajemnega kataloga slovenskih knjižnic. Dovoljenje za vzajemno katalogizacijo namreč pomeni ustrezno usposobljenost strokovnega delavca knjižnice za sodelovanje v procesu vzajemne katalogizacije in kreiranje bibliografskih zapisov za vzajemno bazo podatkov COBIB v sistemu COBISS. Navedena usposobljenost, ki je pogoj za ustrezno kakovost bibliografskih zapisov v sistemu, pa ne more biti trajna in je odvisna od permanentnega izobraževanja ter praktičnih izkušenj katalogizatorja. Veljavnost dovoljenja se je ugotavljala skladno z določili Pravidnika o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo (2004, 2008). Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo sindikata Glosa, Sindikat kulture Slovenije, januarja 2011 razveljavilo določbe pravilnika (odločba št. U-I-260/09-18 z dne 13. 1. 2011), ki zadevajo prenehanje veljavnosti dovoljenja, ker je presodilo, da niso v skladu z Zakonom o knjižničarstvu. Posledica tega je, da knjižnični informacijski servis nima več mehanizma, s katerim bi lahko tistim, ki so v preteklosti dovoljenje sicer dobili, vendar je bilo ugotovljeno, da niso (več) ustrezno usposobljeni za vzajemno katalogizacijo, odvzel pooblastila za kreiranje bibliografskih zapisov. S tem je na eni strani postalo zahtevno delo katalogizatorja strokovno razvrednoteno, na drugi strani pa niso več obstajali mehanizmi za preverjanje in zagotavljanje kakovosti vzajemne baze bibliografskih podatkov. V letu 2012 se je pričel prehod knjižnic na novo platformo orodja za katalogizacijo (COBISS3/Katalogizacija), ki ob spremembi tehnološke platforme prinaša tudi bistveno spremembo koncepta vzajemne katalogizacije in novo kategorizacijo dovoljenj za vzajemno katalogizacijo z obveznim preizkusom znanja. Knjižnični informacijski servis (IZUM) in nacionalna knjižnica (NUK) sta zato pripravila nova pravila za ugotavljanje usposobljenosti za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS.SI, h katerim je podal pozitivno mnenje Nacionalni svet za knjižnično dejavnost na seji dne 18. 6. 2012. Glede na navedeno je smiselno in nujno takoj odpraviti še neustrezna zakonska določila, ki zadevajo ugotavljanje usposobljenosti za vzajemno katalogizacijo, in to prepustiti pravilom in standardom stroke.

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo je razveljavil 34. člen Zakona o knjižničarstvu, s katerim je bila določena sestava organa upravljanja nacionalne knjižnice. Slednje sedaj urejata Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo in podrobneje Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Narodna in univerzitetna knjižnica. V primeru knjižničnega informacijskega servisa, ki je javni zavod, ki

deluje na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti, sestavo organa upravljanja različno določata 46. člen Zakona o knjižničarstvu in 33. člen Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti. Ker slednji ni razveljavil 46. člena Zakona o knjižničarstvu, je kolizijo smiselno odpraviti s spremembo besedila navedenega člena.

Zakon o knjižničarstvu v 52. členu med drugim določa, da nacionalna knjižnica in knjižnični informacijski servis pridobita javna sredstva od ustanovitelja s pogodbo na osnovi njunih programov dela in finančnih načrtov, h katerim da soglasje Vlada RS. To je v praksi pomenilo, da so se letni programi in finančni načrti posredovali v medresorsko usklajevanje, sledila je obravnava na seji Vlade RS. Z namenom hitrejšega potrjevanja programov dela in finančnih načrtov je Vlada RS že v oktobru 2010 s sklepom (št. 47603-15/2010/6 z dne 14. 10. 2010) naložila ministrstvu in vladnim službam, da "pristopijo k spremembam ustreznih področnih predpisov ali aktov, ki določajo postopek sprejemanja finančnih načrtov posrednih uporabnikov, ki sodijo v njihovo pristojnost, na način, da opredelijo roke za sprejem finančnih načrtov ter določijo, da soglasja k finančnemu načrtu posrednega uporabnika izda pristojna ministrica oziroma minister in ne Vlada Republike Slovenije". Tudi Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2014 in 2015 (ZIPRS1415) je v 48. členu določil, da morajo posredni uporabniki državnega proračuna »ne glede na določbe drugih zakonov in predpisov« posredovati sprejete finančne načrte in programe dela v soglasje pristojnemu ministrstvu. V konkretnem primeru izdaja odločbe oz. sklenitev pogodbe s pristojnim ministrstvom o financiranju letnega programa že sama po sebi zahteva predhodno uskladitev in soglasje k finančnemu načrtu zavoda. Za uveljavitev citiranega sklepa vlade RS je zato potrebna sprememba tretjega odstavka 52. člena Zakona o knjižničarstvu.

Zakon o knjižničarstvu v 65. členu določa denarne kazni za prekršek odgovorne osebe knjižnice, ki so določene z valuto (tolar), ki je v Sloveniji veljala do 1. januarja 2007. Zaradi uveljavitve nove valute, tj. evra, je potrebno ustrezno preoblikovanje besedila 65. člena ter v besedilo sprememb in dopolnitev vključiti tudi uskladitve, ki so potrebne zaradi Zakona o prekrških.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2. 1 Cilji in načela

Cilji Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu so:

- odpraviti neskladja oz. ugotovljene pomanjkljivosti med Zakonom o knjižničarstvu ter ostalimi predpisi;
- poenostaviti oz. prilagoditi postopek sprejemanja letnih finančnih načrtov nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa, kot je določil sklep Vlade RS;
- poenostaviti in optimizirati postopke ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe ter vodenja razvida knjižnic, ki izvajajo javno službo;
- odpraviti administrativne ovire pri ugotavljanju in zagotavljanju usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za vzajemno katalogizacijo;
- zagotoviti večjo strokovnost knjižnične javne službe in boljše kompetence strokovnih delavcev, ki opravljajo knjižnično javno službo;
- omogočiti knjižničnemu informacijskemu servisu in nacionalni knjižnici, da glede vzajemne katalogizacije uveljavita pravila knjižničarske stroke skladno s svojimi pooblastili po Zakonu o knjižničarstvu;

Navedeni cilji zasledujejo vsa načela Zakona o knjižničarstvu z namenom:

- ohraniti doseženo enotnost knjižničnega sistema in izboljšati pogoje za delovanje knjižničnega informacijskega sistema,
- izboljšati transparentnost delovanja sistema,
- spoštovati avtonomijo stroke,
- ohraniti v zakonu določen način financiranja knjižnične dejavnosti in zagotoviti pogoje za hitrejši potek postopkov financiranja,
- ustrežneje urediti določitev minimalnih pogojev za izvajanje dejavnosti, da jih bo mogoče upoštevati tudi za del dejavnosti, ki je v pristojnosti lokalnih skupnosti,
- izboljšati možnosti za čimbolj usklajen razvoj knjižnične dejavnosti na celotnem območju Slovenije,
- upoštevati avtonomijo drugih področij oz. področnih ureditev (lokalne skupnosti, univerze, izobraževanje, raziskovalna dejavnost...).

Načela in cilji predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu ne odstopajo od načel in ciljev temeljnega zakona.

Čeprav se je pokazalo, da je nujno uveljaviti določene spremembe in dopolnitve, katerih namen je odpraviti ugotovljene nepravilnosti in izboljšati knjižnično dejavnost, zakon s svojimi temeljnimi načeli in enotno ureditvijo knjižnične dejavnosti še vedno predstavlja ustrezno podlago za izvajanje dejavnosti. Načela in cilji predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu tako ne odstopajo od načel in ciljev temeljnega zakona.

2.2 Poglavitne rešitve

Poglavitna rešitev predlaganih sprememb in dopolnitev Zakona o knjižničarstvu je, da se odpravi ugotovljene nepravilnosti, izboljša knjižnično dejavnost in zagotovi večjo strokovnost ter boljše kompetence strokovnih delavcev, ki opravljajo knjižnično javno službo, in sicer s spremembami določb, povezanih s pogoji za izvajanje knjižnične dejavnosti, vrsto zahtevane formalne izobrazbe ter s spremenjenimi določbami za bibliotekarski izpit, kot tudi z odpravo administrativnih ovir pri ugotavljanju in zagotavljanju usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za vzajemno katalogizacijo. Cilj spremembe je omogočiti knjižničnemu informacijskemu servisu in nacionalni knjižnici, da glede vzajemne katalogizacije uveljavita pravila stroke skladno s svojimi pooblastili po Zakonu o knjižničarstvu, z namenom zagotoviti kakovost bibliografskih zapisov in vzajemnega kataloga. Predlagane spremembe pomenijo tudi poenostavitev in optimizacijo postopkov ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe ter vodenja razvida knjižnic, ki izvajajo javno službo. Zakon tako ne spreminja zakonskih rešitev, ki so se v praksi izkazale kot ustrezne, prinaša pa rešitve, katerih namen je izboljšati knjižnično dejavnost, odpraviti neskladja med Zakonom o knjižničarstvu ter ostalimi področnimi in specialnimi zakoni ter ustrezneje urediti postopke sprejemanja letnih finančnih načrtov nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa, kot je določil sklep Vlade RS. Predlagane spremembe bodo med drugim zagotovile ustrežnejše pogoje za upravljanje in delovanje knjižničnega informacijskega servisa ter za hitrejše in bolj transparentno potrjevanje finančnih načrtov nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Sprejem predloga zakona nima dodatnih finančnih posledic za državni proračun in za druga javna finančna sredstva. Ocenjeno je, da bosta spremenjeni način usposabljanja za bibliotekarski izpit ter deregulacija pogojev za dovoljenje za vzajemno katalogizacijo stroške delovanja knjižnic znižala. Prav tako bo z optimizacijo postopkov stroške delovanja posredno znižal tudi spremenjeni način ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. Ocenjujemo, da bo prihranek znašal okoli 60.000 EUR letno. Za izvajanje zakona niso potrebna dodatna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje zakona ni treba zagotoviti dodatnih sredstev iz proračuna Republike Slovenije.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 Prilagojenost pravu evropske unije

Predlagane rešitve niso predmet urejanja v pravu Evropske unije (EU).

5.2 Pravna ureditev v drugih pravnih sistemih

Za področje knjižničarske zakonodaje in politik obstajajo le priporočila Sveta Evrope in krovnega združenja evropskih knjižnic EBLIDA: *Council of Europe/EBLIDA Guidelines on Library Legislation and Policy in Europe* (2000), ki jih je potrdilo tudi mednarodno združenje bibliotekarskih društev in organizacij IFLA. Priporočila vključujejo le splošne principe, ki naj jih upoštevajo zakonodajalci oziroma odgovorni za politike na področju knjižničarstva. Da bi bila učinkovita, mora knjižničarska zakonodaja upoštevati različne pogoje ter interese posameznih držav članic EU, pri tem pa naj države sledijo ideji, da predstavljajo knjižnice nujno in nenadomestljivo komponento kulturne, izobraževalne, raziskovalne in informacijske infrastrukture vsake demokratične družbe, ter varuha njene kulturne dediščine. Umeščenost knjižnic v zakonodajo in politike držav članic pa naj bi jim zagotavljala pogoje za

uresničevanje njihovega poslanstva, tj. varovanja temeljne človekove pravice – pravice do svobode izražanja in dostopa do informacij.

Na področju strokovnega povezovanja delujejo v vseh članicah EU različna knjižničarska združenja, ki predstavljajo pomemben del civilne družbe, in ki kot nevladne organizacije zastopajo interese stroke in dejavnosti ter s tem skrbijo za izvrševanje javnega interesa. Nekatera združenja povezujejo le knjižnice in sorodne organizacije (npr. Združenje evropskih znanstvenih knjižnic LIBER, Združenje čeških univerzitetnih knjižnic, Nizozemsko združenje univerzitetnih knjižnic, Kraljeve knjižnice in Knjižnice nizozemske akademije znanosti, Nizozemsko združenje splošnih knjižnic, Finsko združenje glasbenih knjižnic, Norveško združenje specialnih knjižnic, Britansko združenje zasebnih knjižnic), v vseh državah pa delujejo združenja, v katerih se kot člani povezujejo knjižničarji kot posamezniki (lahko pa so člani tudi organizacije s področja knjižničarstva). Izpostaviti velja primer Velike Britanije, kjer pristojnosti strokovnega združenja CILIP (Chartered Institute of Library and Information Professionals) presegajo siceršnje pristojnosti civilnih združenj, saj predstavlja telo, pristojno za akreditacijo univerzitetnih študijskih programov s področja bibliotekarske in informacijske znanosti ter za registracijo strokovnjakov v knjižničarstvu (priznavanje bibliotekarskih nazivov in vodenje registra strokovnjakov).

Na področju varovanja osebnih podatkov o uporabnikih evropske knjižnice obvezujejo evropska zakonodaja o varstvu podatkov ter z njo usklajeni zakonski predpisi posameznih držav članic, v primeru slovenskih knjižnic Zakon o varovanju osebnih podatkov (ZVOP-1). Pravne podlage za obdelavo osebnih podatkov v javnem sektorju, v katerega skladno z 22. točko 6. člena ZVOP-1 sodijo tudi knjižnice, so določene v 9. členu ZVOP-1. Skladno s prvim odstavkom 9. člena ZVOP-1 se osebni podatki v javnem sektorju lahko obdelujejo, če obdelavo osebnih podatkov in osebne podatke, ki se obdelujejo, določa zakon. Z zakonom se lahko določi tudi, da se določeni osebni podatki obdelujejo le na podlagi osebne privolitve posameznika. ZKnj-1 v določbi 15. člena ureja zbiranje podatkov in določa, da imajo knjižnice za potrebe svojega dela in za zavarovanje gradiva pravico, da v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov zbirajo in obdelujejo naslednje osebne podatke svojih uporabnikov: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, izobrazba, zaposlitev ali šola. Zakon določa tudi, da se osebni podatki o uporabnikih zbršijo eno leto po izpolnitvi namena, zaradi katerega so bili zbrani. Na sestanku z informacijskim pooblaščenecem (27. 3. 2013) je le-ta opozoril, da iz določbe 15. člena ZKnj-1 ni jasno razviden namen zbiranja osebnih podatkov in posledično rok njihove hrambe. Informacijski pooblaščenec je v svojem mnenju (15.03.2011, št. 0712-1/2011/574) opozoril tudi, da lahko knjižnice pod pojmom zaposlitev ali šola zbirajo le podatke o statusu uporabnika kot so: zaposlen, nezaposlen, upokojenec ipd., kadar so ti podatki pomembni in potrebni za urejanje razmerja med članom in knjižnico, in da glede na namen zbiranja osebnih podatkov ni primerno zbirati podatka o izobrazbi. Predlagana sprememba 15. člena zato jasneje opredeljuje namen zbiranja osebnih podatkov, namesto vrste podatka zaposlitev ali šola določa zbiranje podatka status (kategorija) člana, dodaja podatek, potreben za obveščanje članov (elektronski naslov oziroma telefon), jasneje opredeli tudi rok, v katerem se osebni podatki izbrišejo oziroma anonimizirajo, zbiranje podatka o izobrazbi pa omogoči na osnovi osebne privolitve.

V predlogu sprememb 39. člena ZKnj-1, ki določa vstopne pogoje za zaposlene, ki opravljajo strokovna knjižničarska dela, predlagatelj sledi na eni strani praksi držav z visoko razvito knjižnično dejavnostjo in na drugi strani spremenjenim razmeram v okolju slovenskih knjižnic, kot so: dovolj dolga tradicija formalnega bibliotekarskega izobraževanja; različne možnosti pridobivanja formalne izobrazbe; uvrstitev poklica bibliotekar med nacionalno regulirane poklice. Pri tem pa se upošteva dejstvo, da imajo različne vrste knjižnic različne potrebe po kadrih (npr. zlasti visokošolske in specialne knjižnice potrebujejo poleg kadrov s končano visokošolsko izobrazbo s področja bibliotekarske in informacijske znanosti tudi kadre z izobrazbo s področja dejavnosti njihovih matičnih organizacij), in da obstajajo tudi nekateri zakonski in podzakonski akti (npr. Zakon o sistemu plač v javnem sektorju, Pravilnik o imenovanju v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti), ki se nanašajo na kadre v knjižnicah in jih je treba smiselno upoštevati (tj. uvrstitev zaposlenih s srednjo ali višjo izobrazbo med strokovne knjižničarske delavce).

V **anglo-ameriških državah** oziroma državah kjer se je izobraževanje knjižničarjev razvijalo pod vplivom ZDA in Velike Britanije (npr. Avstralija in Nova Zelandija), je že desetletja pogoj za opravljanje

strokovnih knjižničarskih del oziroma t. i. vstopna strokovna kvalifikacija (ang. first professional qualification) končana formalna izobrazba s področja bibliotekarske in informacijske znanosti. Ker pa obstaja v knjižnicah pester nabor delovnih mest (v novejšem času se širi z delovnimi mesti za področje digitalne knjižnice, arhiviranja digitalnih dokumentov, posredovanja storitev in informacijskih virov prek mobilne tehnologije, elektronskega založništva, urejanja spletnih strani ipd.), se v knjižničarstvu zaposluje tudi vedno več strokovnih delavcev z drugih znanstvenih področij, zlasti s področja informatike in računalništva, za katere so predpisane različne oblike in vsebine usposabljanj ter preverjanja usposobljenosti. V ZDA je bila pobuda za uveljavitev formalne bibliotekarske izobrazbe na ravni magistrske izobrazbe kot osnove za vstop v stroko podana že leta 1923, že leta 1940 so dodiplomske študijske programe s področja bibliotekarske in informacijske znanosti zamenjali podiplomski, leta 1946 pa je ALA (Ameriško knjižničarsko združenje) tudi formalno kot primerno strokovno izobrazbo za strokovne knjižničarske delavce (ang. professional librarian) ameriških in kanadskih knjižnic predpisala magistrski naziv s področja bibliotekarske in informacijske znanosti (Master of Library and Information Science, MLIS; Master of Library Science (MLS) ali Master of Science in Library Science (MSLS)), pridobljen po programu, akreditiranem s strani ALA. Tovrstni magistrski programi so praviloma enoletni. V knjižnicah so zaposleni tudi kadri brez magisterija s področja bibliotekarske in informacijske znanosti, vendar kot t. i. podporno osebje (ang. paraprofessionals), kot knjižničarji specialisti ali kot zaposleni s statusom pedagoškega osebja. V **Veliki Britaniji** je bil že v 19. stoletju kot vstopni pogoj za opravljanje strokovnih knjižničarskih del predpisan kvalifikacijski (strokovni izpit), prvi izpiti so bili izvedeni leta 1898, Britansko knjižničarsko združenje pa je bilo s Kraljevo listino iz leta 1889 pooblaščen tudi za vodenje registra strokovno usposobljenih (kvalificiranih) knjižničarjev. Z razvojem visokošolskega študija s področja bibliotekarske in informacijske znanosti v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, so bili ustvarjeni pogoji za uvedbo formalne bibliotekarske izobrazbe kot pogoja za opravljanje strokovnih knjižničarskih del. Leta 2002 se je Britansko knjižničarsko združenje združilo z Institutom informacijskih strokovnjakov (Institute of Information Scientists) in se preimenovalo v Chartered Association of Library and Information Professionals (CILIP). V knjižnicah se lahko kot strokovni knjižničarski delavci zaposlijo kandidati, ki so končali formalno bibliotekarsko izobraževanje na univerzitetni ravni, diplomanti drugih študijskih področij se v knjižnici zaposlijo kot podporno osebje (običajno kot bibliotekarski pomočniki) ter pridobijo strokovno kvalifikacijo (certifikat) na osnovi delovnih izkušenj in strokovnega izpopolnjevanja. Za vstop v stroko po poti formalnega izobraževanja lahko imajo kandidati visokošolsko izobrazbo s področja bibliotekarske in informacijske znanosti po programih, priznanih s strani CILIP ali visokošolsko diplomu z drugih področij in končan podiplomski študij s področja bibliotekarske in informacijske znanosti po programih akreditiranih s strani CILIP.

Na **Hrvaškem** Zakon o knjižnicah (2009) določa, da lahko strokovna knjižničarska dela opravljajo knjižničarji pomočniki, knjižničarji, diplomirani knjižničarji, višji knjižničarji in knjižničarski svetniki. Podrobnejše pogoje o pridobitvi posameznega strokovnega naziva predpisuje Pravilnik o pogojih in načinu pridobivanja strokovnih nazivov v knjižničarski stroki (2011). Zaposleni morajo imeti predpisano vrsto in raven izobrazbe ter opravljen strokovni izpit. Slednji zakonsko ni opredeljen kot licenčni izpit. Dela knjižničarskih pomočnikov opravljajo zaposleni s končano srednjo šolo. Dela knjižničarjev opravljajo osebe s končanim dodiplomskim študijem (prva bolonjska stopnja) s področja informacijskih in komunikacijskih znanosti z najmanj 30 ECTS kreditnih točk s področja bibliotekarstva ali z zaključenim drugim dodiplomskim študijem. Dela diplomiranih knjižničarjev lahko opravljajo osebe z zaključenim podiplomskim študijem (druga bolonjska stopnja) z najmanj 60 ECTS kreditnimi točkami s področja bibliotekarstva oziroma visokošolski študij bibliotekarstva po prejšnjih predpisih (univerzitetni študij) ali zaključen drug študij (druga bolonjska stopnja) in obvezno dopolnilno izobraževanje s področja bibliotekarstva v obsegu 30 ECTS kreditnih točk. Strokovne izpite izvaja izpitna komisija imenovana s strani Hrvaškega sveta za knjižničarstvo, zaposleni v šolskih knjižnicah opravljajo strokovni izpit v skladu s predpisi s področja šolstva.

Predlog sprememb ZKnj-1 predvideva črtanje členov 42. in 43., ki se nanašata na dovoljenje za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS, s čimer se ugotavljanje usposobljenosti katalogizatorjev ne ureja z zakonom, ampak s pravili, ki jih skupaj sprejmeta nacionalni bibliografski servis in nacionalna knjižnica. Splošno izhodišče v pravnih ureditvah drugih članic EU je namreč spoznanje, da je strokovna dejavnost katalogizacije ena od tistih knjižničnih dejavnosti, na katere pomembno vpliva hiter razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije. Marshall Breeding, ki je eden od strokovnih

avtoritet na tem področju, in spremlja tudi razvoj sistema COBISS, izpostavlja: "Vsaka generacija knjižnic si ustvari orodja na podlagi pristopa, ki ustreza času, v katerem delujejo. Od antike do današnjih dni si knjižnice iz svojega okolja izposojajo najboljše tehnologije, da bi izboljšale dostopnost svojih zbirk. Zadnje čase so obdobja zamenjave teh tehnologij vse krajša in knjižnice se morajo zelo truditi, da sledijo njihovem razvoju" (Next-Generation Library Catalogs, 2007). Ker pravna ureditev razvoja tehnologij ne more dohajati, se države z dobrim knjižničarstvom usmerjajo tako, da tehnološko najbolj odvisne knjižnične funkcije izločajo iz zakonodaje in jih urejajo s tehničnimi pravili in standardi. Katalogizacija je ena od takšnih knjižničnih funkcij.

Danska svoj zakon o knjižnični dejavnosti, sprejet leta 1964, nenehno dopolnjuje, pri čemer je še zlasti v ospredju vprašanje usposobljenosti strokovnih kadrov. Namero, da bi v zakonu podrobneje opredelili usposobljenost za posamezna knjižnična strokovna dela, so opustili. Zakonsko je določeno le, da lahko strokovna knjižničarska dela opravljajo osebe z zaključeno formalno izobrazbo s področja bibliotekarske in informacijske znanosti, natančnejše zahteve za opravljanje posameznih knjižničnih del pa določajo strokovni standardi. To področje usklajujejo skandinavske knjižnice tudi med seboj, in sicer z glavnim ciljem, da bi optimirale izvrševanje najzahtevnejših in praviloma tudi najdražjih knjižničnih opravil, med katerimi je na prvem mestu katalogizacija.

Velika Britanija ima dokaj razčlenjeno ureditev knjižničarstva in so poleg zakona o javnih knjižnicah in muzejih (sprejet leta 1964) v uporabi tudi različni regionalni zakoni. Prenova zakonodaje sledi v prvi vrsti vzpostavljanju knjižničnih informacijskih sistemov ter avtomatizaciji knjižničnih funkcij, zagotavljanje kakovosti bibliografskih baz podatkov pa je stvar tehničnih navodil in standardizacije. Na ravni države tudi nimajo vzpostavljenega enotnega sistema vzajemne katalogizacije, ampak obstajajo skupni katalogi istih ali različnih tipov knjižnic (npr. kooperativni online katalog COPAC združuje bibliografske zapise o gradivu 90 največjih visokošolskih in specialnih knjižnic Združenega kraljestva in Irske ter Britanske knjižnice).

Republika Irska je bila ob vstopu v EU deležna posebne pomoči pri avtomatizaciji svojega dotlej precej zastarelega knjižničnega informacijskega sistema. Iz Evropskega fonda za regionalni razvoj jim je bil financiran informacijski sistem IRIS. Zgledovali so se po ameriških rešitvah, zato so se že od samega začetka odrekli ambiciji, da bi tehnološko najzahtevnejši kompleks katalogizacije opredelili v zakonodaji. Najbolj razširjen knjižnični informacijski servis na svetu OCLC namreč to rešuje s tehničnim navodilom "Avtorizacijske ravni in usposobljenost za katalogizacijo", ki je sestavni del dokumentacije o urejanju dejavnosti na področju bibliografske obdelave gradiva.

Neposredna primerjava ali uporaba ureditve v tujini zaradi specifik razvoja knjižnične dejavnosti v Sloveniji ni mogoča.

6. DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMELO SPREJETJE ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

Zakon ne bo imel posledic na področju poslovanja javne uprave ali pri obveznostih strank do javne uprave.

6.2 Presoja posledic na okolje, ki vključuje tudi prostorske in varstvene vidike

Zakon ne bo imel posledic na okolje.

6.3 Presoja posledic na gospodarstvo

Zakon ne bo imel posledic na področju gospodarstva.

6.4 Presoja posledic na socialnem področju

Zakon ne bo imel posledic na socialnem področju.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja

Zakon ne bo imel posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6. Presoja drugih posledic

Zakon bo imel zaradi nekaterih drugače ali natančneje določenih vsebin na eni strani lahko vpliv na še bolj transparentno delovanje knjižnic, na drugi strani pa je mogoče pričakovati pozitivne posledice na

medsebojna razmerja med občinami – ustanoviteljicami, soustanoviteljicami ali pogodbenimi partnericami – in knjižnicami, ki za občine opravljajo knjižnično dejavnost kot eno od izvornih občinskih nalog.

7. SODELOVANJE JAVNOSTI PRI PRIPRAVI ZAKONA

V okviru postopka priprave novele je bila opravljena vrsta strokovnih pogovorov z večino deležnikov, ki jih nujne spremembe zadevajo. Priprava zakona je potekala na podlagi usmeritev, ki jih je potrdil Nacionalni svet za knjižnično dejavnost (strokovno in posvetovalno telo Vlade RS za odločanje o strokovnih zadevah na področju knjižnične dejavnosti) na 50. seji 24. septembra 2012. Ministrstvo za kulturo je prvi predlog besedila sprememb in dopolnitev zakona predstavilo članom Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost 18. junija 2013 na 54. seji. V zvezi z določbami o osebnih podatkih je potekalo tudi predhodno usklajevanje z Informacijsko pooblaščenko (sestanek 27. marca 2013, pisni odziv 20. junija 2013). Skladno s prejetimi pripombami je posebna strokovna komisija oblikovala spremenjeno besedilo, ki ga je Ministrstvo za kulturo dalo v javno obravnavo 15. januarja 2014 z objavo na spletni strani ministrstva ter z objavo dokumentov na portalu e-demokracija. V razpravo so bili z neposrednim povabilom k predložitvi pripomb in posredovanjem mnenja vključeni:

- nevladne organizacije,
- predstavniki zainteresirane javnosti,
- predstavniki strokovne javnosti,
- združenja občin.

Ministrstvo je besedilo sprememb in dopolnitev zakona predstavilo tudi na javni razpravi ter na nekaterih drugih dogodkih posvetovalne oziroma izobraževalne narave.

- Javna razprava (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo, 5. februarja 2014)
- Predstavitev na izobraževanju Združenja splošnih knjižnic (Rogaška Slatina, 28. januarja 2014)
- Seja predsedstva Združenja občin Slovenije (Ljubljana, Hotel Mons, 12. februarja 2014)
- 57. seja Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo, 14. februarja 2014)
- Posvet »Lokalni kulturni programi – Novosti Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo« (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo v soorganizaciji s Skupnostjo občin Slovenije, 18. februarja 2014).

Javne razprave na Ministrstvu za kulturo 5. februarja 2014 se je udeležilo 37 oseb, pisni predlog v času javne obravnave pa so podali: Marjeta Oven (Centralna pravosodna knjižnica), Nataša Jenko, Matjaž Eržen (Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka), Dragica Turjak (Mariborska knjižnica), Vesna Horžen (Združenje splošnih knjižnic), Jelka Gazvoda (Mestna knjižnica Ljubljana), Mitja Šuštar (Sindikata Glosa), Jasmina Vidmar (Skupnost občin Slovenije), Irena Sešek, Alenka Šaupperl (Filozofska fakulteta UL - Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo), Irena Brilej, Združenja mestnih občin Slovenije, Sabina Fras Popović, Mateja Komel Snoj (Narodna in univerzitetna knjižnica), Silva Novljan, Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, Društvo bibliotekarjev Ljubljana, Zdenka Petermanec, Mojca Kotar (Univerza v Ljubljani, Komisija za razvoj knjižničnega sistema), Martin Čopič (Univerza v Ljubljani, Komisija za razvoj knjižničnega sistema), Doris Dekleva Smrekar, Romana Fekonja, Vladimir Petkovič, Združenje občin Slovenije.

Po koncu javne obravnave, ki se je zaključila 21. februarja 2014, je ministrstvo predloge z javne razprave, kot tudi ostale prispele predloge v javni obravnavi skrbno proučilo. V predlogih, ki jih je ministrstvo prejelo na besedilo zakona v javni obravnavi, so predlagatelji izražali nestrinjanje predvsem s strateškim načrtovanjem nabavne politike knjižničnega gradiva oz. predvsem z določbo glede posebne komisije, nadalje z določanjem pogojev za direktorje knjižnic, z vstopnimi pogoji za strokovne knjižničarske delavce ter s predlaganimi opredelitvami prekrškov in opredeljenimi globami.

Za razjasnitev izpostavljenih predlogov so se predstavniki ministrstva z namenom, da bi oblikovali čim boljši predloga besedila Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu, sestali z nekaterimi deležniki oziroma njihovimi predstavniki (Skupnost občin Slovenije, Združenje splošnih knjižnic, Narodna in univerzitetna knjižnica, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo). Nekaterih vprašanj v času priprave predloga ni bilo mogoče uskladiti. Tako so npr. reprezentativna združenja občin nasprotovala (poleg določb za pogoje za direktorje splošnih knjižnic, ki smo jih na njihovo pobudo umaknili iz predloga sprememb) predvsem določbam o prekrških. Prav tako smo v fazi usklajevanja iz besedila umaknili predlog, da bi uzakonili, da morajo knjižnice na

podlagi zakona nabavo knjižničnega gradiva načrtovati strateško, na predlog Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost z dne 11. 9. 2014 pa smo predlogu dodali spremembe določb, ki se nanašajo na ugotavljanje izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe in vodenje razvida knjižnic, in jih v mesecih oktobru in novembru 2014 dodatno uskladili s predstavniki vseslovenskih oz. nacionalnih organizacij s področja knjižnične dejavnosti. Med obravnavo predloga je bilo ugotovljeno tudi, da bi se znekatere vrste knjižnic želeli, da bi bile določbe zakona oblikovane bolj po njihovih potrebah in pričakovanjih, kar pa v zakonu, ki knjižnično dejavnost opredeljuje za vse vrste knjižnic, ni niti smiselno niti ni mogoče. Ministrstvo je spremenjeni predlog besedila zakona dalo v ponovno javno obravnavo, ki je potekala od 6. 5. do 5. 6. 2015. Pisni predlog v času druge javne obravnave so podali: Igor Šterk (predstavniki filmske iniciative), Slavko Pregl, asist. mag. Petruša Miholič (direktorica, Univerza na Primorskem, Univerzitetna knjižnica), Mestna občina Celje - Oddelek za družbene dejavnosti, Tanja Oprešnik, Društvo slovenskih književnih prevajalcev, Društvo slovenskih pisateljev, Društvo slovenskih skladateljev, red. prof. dr. Maja Žumer (Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani), Mihela Pauman Budanović, Katarina Švab, Manca Noč, Tanja Merčun, Tjaša Jug, Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije, Narodna in univerzitetna knjižnica, Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, Javna agencija za knjigo RS, Glosa – Sindikalna konferenca za splošne knjižnice, Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov, Glosa – Sindikat kulture Glosa NUK, Vilijem Leban (direktor Mestne knjižnice Kranj), Skupnost občin Slovenije, Društvo slovenskih režiserjev.

8. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

Pri delu Državnega zbora in delovnih teles bodo sodelovali:

- mag. Julijana Bizjak Mlakar, ministrica
- Anton Peršak, državni sekretar
- Jana Mlakar, v.d. generalne direktorice Direktorata za kulturno dediščino
- mag. Tatjana Likar, sekretarka
- Marjan Gujtman, sekretar

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01 in 96/02 – ZUJIK) se napovedni stavek v 1. členu spremeni tako, da se glasi:

»Zakon ureja knjižnično dejavnost, ki se financira iz javnih sredstev, tako da določa:«

2. člen

Za 1. členom se doda nov 1.a člen, ki se glasi:

»1.a člen
(javno financirana knjižnična dejavnost)

Knjižnična dejavnost, ki se financira iz javnih sredstev, se izvaja kot knjižnična javna služba ali kot knjižnična dejavnost, potrebna za izvajanje osnovne dejavnosti drugih pravnih oseb.«.

3. člen

Poimenovanje člena se spremeni tako, da se glasi: »Knjižnična dejavnost).

V napovednem stavku 2. člena se pred besedilom javna služba doda besedo »knjižnična«.

V 2. členu se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Knjižnična dejavnost, potrebna za izvajanje osnovne dejavnosti pravne osebe, izhaja iz potreb te dejavnosti in zajema posamične, z njo povezane naloge iz prejšnjega odstavka ter glede na te potrebe tudi druge, določene s področnim zakonom.«

V četrtem odstavku se besedno zvezo »javni zavodi« nadomesti z »osebe javnega prava«.

4. člen

V prvem odstavku 7. člena se beseda »ali« nadomesti z vejico in na koncu stavka doda besedilo »ali izvajalka knjižnične dejavnosti, potrebne za izvajanje osnovne dejavnosti pravne osebe.«.

Za drugim odstavkom 7. člena se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Splošne, visokošolske in nacionalna knjižnica izvajajo javno financirano knjižnično dejavnost kot knjižnično javno službo, šolske in specialne knjižnice pa kot dejavnost, potrebno za izvajanje osnovnih dejavnosti pravnih oseb, katerih del so.«

5. člen

V drugem odstavku 8. člena se za besedo »knjižnic« doda vejica in besedilo »ki izvajajo knjižnično javno službo,«.

Za besedo »brezplačne« se doda besedilo »Knjižnice svojim članom lahko zaračunajo letno članarino.«.

6. člen

9. člen spremeni tako, da se glasi:

»9. člen
(povezovanje knjižnic in knjižničnih delavcev)

Knjižnični delavci in knjižnice se zaradi zastopanja in uresničevanja skupnih interesov pri razreševanju strokovnih vprašanj, sodelovanosti pri razvoju knjižnične dejavnosti, knjižnic in knjižničnega sistema Slovenije, zastopanja interesov knjižnic znotraj različnih javnih politik ter zagotavljanja profesionalne integritete knjižničnih delavcev v Sloveniji lahko povezujejo v društva in združenja.«.

7. člen

10. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, se vpišejo v razvid knjižnic, ki ga vodi nacionalna knjižnica.

Vpis v razvid izvede nacionalna knjižnica na podlagi pravnomočne odločbe iz 36. člena tega zakona.«.

8. člen

15. člen se spremeni tako, da se glasi:

»15. člen
(uporabnik in član knjižnice ter osebni podatki o članih)

Uporabnik knjižnice je fizična oseba, ki uporablja osnovne storitve knjižnic.

Član knjižnice je uporabnik, ki se včlani v knjižnico, da bi lahko uporabljal storitve, ki jih knjižnica omogoča le članom, in sicer zaradi zagotavljanja sledljivosti izposojenega knjižničnega gradiva, obnavljanja poškodovanega knjižničnega gradiva, izpolnjevanja pogodbenih obveznosti, vezanih na uporabo določenih vrst knjižničnega gradiva, izpolnjevanja obveznosti, vezanih na avtorske in sorodne pravice in podobno. Knjižnica trajanje članstva opredeli v pravilih o splošnih pogojih poslovanja. Trajanje članstva je lahko največ pet let z možnostjo podaljšanja.

Knjižnice imajo za potrebe izvajanja svoje dejavnosti, zavarovanja knjižničnega gradiva ter nudenja posebnih ugodnosti določenim kategorijam članov pravico, da v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov zbirajo in obdelujejo naslednje osebne podatke svojih članov: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, kategorijo člana, podatke za obveščanje (telefonska številka in/ali naslov elektronske pošte). Z osebno privolitvijo člana lahko zbirajo tudi podatek o izobrazbeni ravni, ki ga uporabljajo za potrebe načrtovanja nabave knjižničnega gradiva ter organizacije storitev za ciljne skupine članov.

Osebni podatki o članih se v zbirki iz prejšnjega odstavka vodijo še največ eno leto od poteka članstva v knjižnici. Potem se izbrišejo oziroma anonimizirajo. Če ima član v tem času še neporavnane obveznosti do knjižnice, se njegovi osebni podatki izbrišejo oziroma anonimizirajo, ko so obveznosti poravnane.

Član knjižnice je lahko tudi pravna oseba, ki uporablja storitve knjižnice preko svojih zaposlenih.«

9. člen

Tretji odstavek 36. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Izpolnjevanje pogojev iz prejšnjega odstavka ugotavlja nacionalna knjižnica z odločbo. Zoper odločbo je dovoljena pritožba na ministrstvo, ki je na podlagi 58. člena tega zakona pristojno za nadzor.«.

Četrty odstavek 36. člena se črta.

10. člen

37. člen se spremeni tako, da se glasi:

»37. člen
(določanje pogojev in način pridobivanja podatkov)

Ustreznost pogojev iz drugega odstavka 36. člena tega zakona preverja nacionalna knjižnica praviloma vsakih pet let in ministru, pristojnem za kulturo, predlaga njihovo dopolnitev oziroma spremembo.

Doseganje pogojev iz drugega odstavka 36. člena tega zakona ugotavlja nacionalna knjižnica na osnovi statističnih podatkov iz 9. alineje drugega odstavka 33. člena.

Nacionalna knjižnica določi obseg in vrsto statističnih podatkov iz prejšnjega odstavka na osnovi mednarodnih strokovnih priporočil in veljavnih predpisov.

Knjižnice iz 2. člena tega zakona so dolžne posredovati statistične podatke o svojem delovanju nacionalni knjižnici, ki določi obdobje zbiranja in rok za oddajo podatkov.

Podatki o delovanju knjižnic so javni.«.

11. člen

38. člen se spremeni tako, da se glasi:

»38. člen
(izpolnjevanje pogojev in izjeme)

Knjižnica mora pogoje iz 36. člena tega zakona trajno izpolnjevati. Izpolnjevanje pogojev spremlja nacionalna knjižnica.

V razvid knjižnic iz 10. člena tega zakona se vpiše knjižnica, ki izpolnjuje pogoje.

V razvid knjižnic se lahko vpiše tudi novonastala knjižnica ali druga knjižnica, za katero nacionalna knjižnica ugotovi, da ima ustrezno organizacijo knjižnične dejavnosti, vendar ne dosega številčnih vrednosti predpisanih pogojev. Pogoje mora v celoti doseči v petih letih, sicer se izbriše iz razvida.

Iz razvida se izbriše tudi knjižnica iz drugega odstavka tega člena, ki ob ugotavljanju pogojev teh ne dosega več v celoti in njihovega izpolnjevanja v naslednjih petih letih ne uresniči.«.

12. člen

39. člen se spremeni tako, da se glasi:

»39. člen
(knjižnični delavci)

Knjižnice zaposlujejo za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe strokovne knjižničarske delavce in druge strokovne delavce ter administrativno-tehnične delavce.

Strokovni knjižničarski delavci opravljajo strokovna dela, ki so temeljna za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe iz 2. člena tega zakona. Imeti morajo predpisano raven izobrazbe ter opravljen bibliotekarski izpit. Nosilni poklici strokovnih knjižničarskih delavcev so: knjižničar, višji knjižničar in bibliotekar. Pristojni minister iz 58. člena tega zakona lahko predpiše podrobnejše določbe o vrsti in ravni izobrazbe.

Drugi strokovni delavci opravljajo druga strokovna dela, ki so potrebna za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe iz 2. člena tega zakona. Raven in vrsto izobrazbe delavcev ter druge pogoje določijo knjižnice v aktu o sistemizaciji.

Administrativno-tehnični delavci opravljajo manipulativna, administrativna, tehnična in druga podporna dela. Raven in vrsto izobrazbe delavcev ter druge pogoje določijo knjižnice v aktu o sistemizaciji.«.

13. člen

Za 39. členom se dodata nov 39.a in 39.b člen, ki se glasita:

»39.a člen
(bibliotekarski izpit in strokovni nazivi)

Oseba, ki se zaposli kot strokovni knjižničarski delavec, mora imeti opravljen bibliotekarski izpit.

Ne glede na prejšnji odstavek se oseba lahko zaposli kot strokovni knjižničarski delavec tudi brez opravljenega bibliotekarskega izpita, vendar ga mora opraviti najkasneje v roku enega leta od sklenitve delovnega razmerja ali po premestitvi na delovno mesto, na katerem je bibliotekarski izpit določen kot pogoj za zasedbo delovnega mesta. Če javni uslužbenec ne opravi bibliotekarskega izpita, ki je bil kot pogoj določen v pogodbi o zaposlitvi, mu preneha delovno razmerje naslednji dan po preteku roka, določenega s pogodbo o zaposlitvi. Navedeni rok se lahko iz upravičenih razlogov podaljša največ enkrat za obdobje šestih mesecev.

Strokovni knjižničarski delavci opravljajo bibliotekarski izpit v skladu s pravilnikom, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo. S pravilnikom se določijo pogoji, obseg, vsebina, organizacija in postopek ter strokovno usposabljanje za opravljanje bibliotekarskega izpita. Določbe pravilnika morajo upoštevati bibliotekarska znanja, verificirana v že opravljenih strokovnih izpiti na drugih področjih.

Bibliotekarske izpite organizira in izvaja nacionalna knjižnica, ki v zvezi z opravljanjem izpitov zbira in obdeluje naslednje osebne podatke: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, podatke o izobrazbi, podatke o zaposlitvi, podatke za obveščanje (telefonska številka in/ali naslov elektronske pošte), uspeh na bibliotekarskem izpitu, ter vodi njihovo evidenco.

Strokovni knjižničarski delavci pridobivajo nazive bibliotekarske stroke v skladu s pravilnikom o imenovanju v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo. Vlogo za imenovanje, ki jo poda strokovni knjižničarski delavec, obravnava komisija za strokovne nazive v knjižnični dejavnosti. O imenovanju na podlagi obrazloženega mnenja komisije o izpolnjevanju pogojev za pridobitev naziva odloča predstojnik nacionalne knjižnice. V zvezi z

imenovanjem v strokovne nazive nacionalna knjižnica zbira in obdeluje naslednje osebne podatke: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, podatke o izobrazbi, podatke o zaposlitvi, podatke o pridobljenem nazivu, podatke za obveščanje (telefonska številka in/ali naslov elektronske pošte). Nacionalna knjižnica vodi evidenco navedenih podatkov.

39.b člen (izobrazba strokovnih knjižničarskih delavcev)

Dela knjižničarja lahko opravlja, kdor ima srednjo oziroma srednjo strokovno izobrazbo in opravi program strokovnega izpopolnjevanja za knjižničarje, ki ga izvaja nacionalna knjižnica.

Dela višjega knjižničarja lahko opravlja, kdor je končal najmanj višješolski študijski program in opravi program strokovnega izpopolnjevanja za višje knjižničarje, ki ga izvaja nacionalna knjižnica.

Dela bibliotekarja lahko opravlja, kdor je končal najmanj univerzitetni študijski program prve stopnje s področja bibliotekarstva. Dela bibliotekarja lahko opravlja tudi, kdor je končal najmanj univerzitetni študijski program prve stopnje ali visokošolski strokovni študijski program prve stopnje

- z drugih področij in je opravil študijski program za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva v obsegu najmanj 20 kreditnih točk po evropskem kreditnem prenosnem in zbirnem sistemu (v nadaljevanju: ECTS) iz vsaj naslednjih temeljnih vsebin: osnove bibliotekarstva in organizacija knjižnic, notranja organizacija in delo knjižnic ter informacijska služba in uporaba knjižničnega gradiva,
- z drugih področij in mu je bilo v formalnem postopku pri akreditiranem visokošolskem zavodu, ki izvaja javnoveljavni študijski program s področja bibliotekarstva, na osnovi opravljenih izobraževalnih vsebin in dokumentiranih dosežkov na področju knjižnične dejavnosti priznanih najmanj 20 kreditnih točk po ECTS iz vsaj naslednjih temeljnih vsebin: osnove bibliotekarstva in organizacija knjižnic, notranja organizacija in delo knjižnic ter informacijska služba in uporaba knjižničnega gradiva.

Ne glede na določbo drugega in tretjega odstavka tega člena programa izpopolnjevanja ni potrebno opravljati tistemu, ki je pridobil višjo izobrazbo z višješolskim študijskim programom knjižničarstva.

Oseba iz prve alineje tretjega odstavka tega člena se lahko zaposli kot bibliotekar tudi brez opravljenega študijskega programa za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva, vendar ga mora opraviti najkasneje v roku za opravo bibliotekarskega izpita.

Državljeni držav članic Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora in Švicarske konfederacije ali držav, s katero je sklenjen ustrezen mednarodni sporazum (v nadaljnjem besedilu: države pogodbenice), ki so si pridobili ustrezno poklicno kvalifikacijo v eni izmed držav pogodbenic, lahko v Republiki Sloveniji opravljajo delo strokovnih knjižničarskih delavcev v skladu s tem zakonom pod primerljivimi pogoji kot slovenski državljani. Naloge pristojnega organa v skladu s predpisi, ki urejajo postopek priznavanja poklicnih kvalifikacij državljanom držav pogodbenic za opravljanje reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v Republiki Sloveniji, na področju knjižnične dejavnosti izvaja ministrstvo, pristojno za kulturo. Vsak strokovnjak, ki želi opravljati delo strokovnega delavca na področju knjižnične dejavnosti, vloži zahtevo za priznanje poklicne kvalifikacije. Ministrstvo v postopku po sistemu splošnega priznavanja kvalifikacij, ki je osnovan na pravilu vzajemnega zaupanja, ugotavlja usposobljenost kandidata. Poklicna kvalifikacija za opravljanje dela strokovnih knjižničarskih delavcev se strokovnjaku prizna z odločbo. Na razpisih za prosta delovna mesta na področju knjižnične dejavnosti lahko ti strokovnjaki enakovredno kandidirajo in se zaposlujejo kot kandidati, ki izpolnjujejo z zakonom in drugimi predpisi določene pogoje.«.

14. člen

Za 39. b členom se doda novo III. a poglavje »KNJIŽNIČNA DEJAVNOST, POTREBNA ZA IZVAJANJE OSNOVNE DEJAVNOSTI PRAVNE OSEBE«

Dodajo se novi 39.c, 39.d, 39.e in 39.f členi, ki se glasijo:

»39.c člen
(pogoji)

Knjižnica, ki izvaja knjižnično dejavnost, potrebno za izvajanje javno financirane osnovne dejavnosti pravne osebe, mora imeti:

- ustrezen obseg in izbor strokovno urejenega knjižničnega gradiva,
- ustrezno usposobljene strokovne delavce,
- ustrezen prostor,
- ustrezno opremo,
- ustrezno organizacijo knjižnične dejavnosti,
- usposobljenost za vključitev v nacionalni vzajemni bibliografski sistem.

Pogoj iz druge alineje prejšnjega odstavka urejajo za šolske knjižnice predpisi s področja vzgoje in izobraževanja.

Minister, pristojen za izobraževanje in znanost, sprejme v soglasju z ministrom, pristojnim za kulturo, na osnovi strokovnih podlag, ki jih pripravi nacionalna knjižnica, in ob predhodnem mnenju Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost, enega ali več pravilnikov, s katerimi podrobneje določi pogoje iz prvega odstavka. Ti pogoji so lahko različni tudi za skupine knjižnic znotraj posameznih vrst knjižnic.

39.d člen
(vključitev šolskih knjižnic v nacionalni bibliografski sistem)

Šolske knjižnice so z namenom vodenja in izposoje njihovega knjižničnega gradiva za potrebe vzgojno-izobraževalnega procesa vključene v nacionalni bibliografski sistem iz 41. člena tega zakona.

39.e člen
(statistični podatki)

Obseg in vrsto statističnih podatkov o delovanju knjižnic, ki jih zbira, obdeluje in posreduje nacionalna knjižnica, določi v skladu z 9. alinejo 33. člena nacionalna knjižnica na osnovi mednarodnih strokovnih priporočil in veljavnih predpisov. Z navodili, ki jih sprejme nacionalna knjižnica, se določi podrobnejše določbe glede obdobja, načina in rokov za oddajo podatkov, ki so jih dolžne posredovati pravne osebe oziroma njihove knjižnice.

39.f člen
(razvojni dokumenti šolskih knjižnic)

Minister, pristojen za izobraževanje sprejme strategijo razvoja šolskih knjižnic v sodelovanju z nacionalno knjižnico in pristojnim razvojnim in svetovalnim javnim zavodom ter po pridobitvi predhodnega mnenja Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost iz 48. člena tega zakona ter po izteku obdobja za katerega je bila strategija sprejeta, poročilo o njeni uresničitvi.

Na osnovi strategije iz prvega odstavka sprejmejo šole po pridobitvi strokovnega predloga nacionalne knjižnice triletne razvojne načrte svojih knjižnic in po preteku tega obdobja poročila o njihovem uresničevanju. Če ima šola program razvoja šole, je načrt njegov sestavni del.«

Podnaslov »2. Nacionalni bibliografski sistem« se spremeni tako, da postane:
» III.B NACIONALNI BIBLIOGRAFSKI SISTEM«

Podnaslov »3. Nacionalni svet za knjižnično dejavnost« se spremeni tako, da postane:
» III.C NACIONALNI SVET ZA KNJIŽNIČNO DEJAVNOST«

15. člen

42. in 43. člen se črtata.

16. člen

46. člen se spremeni tako, da se glasi:

»46. člen
(organ upravljanja knjižničnega informacijskega servisa)

Knjižnični informacijski servis je javni zavod, ki ga upravlja organ upravljanja, v katerem so predstavniki ustanovitelja, predstavniki zaposlenih in predstavniki uporabnikov oziroma zainteresirane javnosti, pri čemer nobena od treh strani v organu upravljanja ne sme imeti večine. Sestava in število članov, način njihovega imenovanja oziroma izvolitve, trajanje mandata in pristojnosti organa upravljanja se določi z aktom o ustanovitvi.«.

17. člen

V prvem odstavku 52. člena se besedilo »h katerima so podali ustanovitelj oziroma soustanovitelji in pogodbeni partnerji soglasje.« nadomesti z besedilom »h katerima so podali soglasje ustanovitelj oziroma soustanovitelji.« in se doda nov zadnji stavek: »Če ustanovitelj oziroma soustanovitelj ne odgovori v roku 60 dni od dneva prejema zaprosila, se šteje, da je soglasje dano.«.

V tretjem odstavku 52. člena se besedilo »Vlada RS« nadomesti z besedilom »ministrstvo, ki je na podlagi 58. člena tega zakona pristojno za njun nadzor.«.

18. člen

Doda se nov 52.a člen, ki se glasi:

52.a člen
»(financiranje knjižnične dejavnosti, potrebne za
izvajanje javno financirane osnovne dejavnosti pravne osebe)

Knjižnična dejavnost, potrebna za izvajanje javno financirane osnovne dejavnosti pravne osebe, se financira na osnovi 39.c člena tega zakona na način, ki velja za financiranje teh pravnih oseb.«

19. člen

56. člen se spremeni tako, da se glasi:

»56. člen
(knjižnično nadomestilo in delovne štipendije)

Avtorjem knjižničnega gradiva, ki je predmet javnega posojanja v splošnih knjižnicah, pripada knjižnično nadomestilo. Namenjeno je avtorjem, ki imajo stalno bivališče v Republiki Sloveniji oziroma ustvarjajo v slovenščini

Avtorjem iz prvega odstavka tega člena, ki pomembno prispevajo k razvoju slovenske kulture, so kot podpora nadaljnjemu ustvarjanju namenjene delovne štipendije. Prednost imajo tisti avtorji, ki so z naslova knjižničnega nadomestila deležni le manjših izplačil ali pravice do nadomestila nimajo.

Za izvajanje knjižničnega nadomestila in delovnih štipendij skrbi Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. Javna agencija za knjigo Republike Slovenije lahko za dodeljevanje delovnih štipendij na podlagi javnega razpisa pooblasti ustrezno usposobljeno stanovsko društvo.

Stanovsko društvo, ki želi pridobiti pooblastilo za dodeljevanje delovnih štipendij, mora razpolagati z zadostnim številom osebja, ki mora imeti ustrezno izobrazbo za vodenje in odločanje v upravnem postopku, ter z opremo in prostori, ki omogočajo strokovno opravljanje nalog.

Pri izboru stanovskega društva morajo biti upoštevani predvsem naslednji kriteriji: število članov društva, višina režijskih stroškov in kakovost predlaganega programa štipendiranja.

Javna agencija za knjigo oziroma pooblaščenno stanovsko društvo o knjižničnem nadomestilu oziroma delovnih štipendijah odločata v upravnem postopku. Nadzor nad zakonitostjo ter pritožbene postopke vodi ministrstvo, pristojno za kulturo.

Minister, pristojen za kulturo, podrobneje določi postopek in pogoje za pridobitev knjižničnega nadomestila in delovne štipendije ter za postopek izdaje pooblastila iz 3. odstavka tega člena.

20. člen

V 57. členu zakona se besede »javne službe iz 2. člena tega zakona« nadomestijo z besedami »javno financirane knjižnične dejavnosti«.

21. člen

V 58. členu se besede »javne službe« v naslovu člena nadomestijo z besedami »javno financirane knjižnične dejavnosti«.

V napovednem stavku se besede »javne službe iz 2. člena« nadomestijo z besedami »javno financirane knjižnične dejavnosti iz 1.a. člena tega zakona«.

V drugem odstavku 58. člena se besedilo »določa pravilnik iz 36. člena tega zakona.« nadomesti z besedilom »določajo pravilniki iz 36. in 39.c člena tega zakona.«.

22. člen

V 60. členu se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Za inšpektorja, ki izvaja inšpekcijski nadzor knjižnic, ki izvajajo javno financirano knjižnično dejavnost, potrebno za izvajanje osnovne dejavnosti pravnih oseb, druga alineja prejšnjega člena ne velja, ker se zagotovi potrebno posebno strokovno znanje, pomembno za rešitev stvari, s pridobitvijo izvedenskega mnenja nacionalne knjižnice.«.

23. člen

V 61. členu se doda nov odstavek, ki se glasi:

»Določba drugega odstavka tega člena za knjižnice, ki izvajajo knjižnično dejavnost, potrebno za izvajanje osnovne dejavnosti pravnih oseb, ne velja.«.

24. člen

V 62. členu zakona se doda nova zadnja alineja, ki se glasi:

»- nadzira trajno izpolnjevanje pogojev iz 39.c člena tega zakona.«.

25. člen

63. člen se spremeni tako, da se glasi:

»63. člen
(ukrepi inšpektorja)

Inšpektor ima v primeru, da ugotovi kršitev predpisov, katerih izvajanje nadzoruje, pravico in dolžnost:

- odrediti začasno prepoved izvajanja knjižničnih storitev, za katere izvajalec nima odločbe iz 36. člena tega zakona, oziroma če knjižnica ni vpisana v razvid,
- odrediti začasno prepoved izvajanja knjižničnih storitev, če knjižnica, ki je samostojna pravna oseba, ni vpisana v sodni register,
- odrediti odpravo pomanjkljivosti v poslovanju knjižnice v roku, ki ga določi.«.

26. člen

65. člen se spremeni tako, da se glasi:

»65. člen
(prekrški)

Z globo od 500 do 1.500 evrov se kaznuje za prekršek pravno osebo, ki izvaja knjižnično dejavnost kot javno službo v skladu z 2. členom tega zakona, če ne zagotavlja, da knjižnična dejavnost kot javna služba vključuje vsaj naslednje vsebine:

- zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva,
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij,
- izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov,
- posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev,
- sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju informacij,
- pridobivanje in izobraževanje uporabnikov,
- informacijsko opismenjevanje.

Globe, predpisane v tem zakonu, se izrekajo v razponih, določenih v tem členu.«.

PREHODNE DOLOČBE

27. člen

(1) Ministrstvo, pristojno za kulturo, v dveh letih od uveljavitve tega zakona uskladi s tem zakonom pravilnik, ki ureja pogoje za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, in pravilnik, ki ureja razvid knjižnic.

(2) Knjižnicam, ki so bile vpisane v razvid knjižnic pred uveljavitvijo pravilnika iz prejšnjega odstavka tega člena, se v dveh letih po uveljavitvi spremenjenega pravilnika izda novo odločbo o izpolnjevanju pogojev iz 36. člena tega zakona.

(3) Knjižnice, ki v razvid knjižnic pred uveljavitvijo novele še niso bile vpisane, se vpiše v razvid na podlagi do sedaj zbranih podatkov, ki se sicer zbirajo za namene statistike, po poenostavljenem postopku, ki ga izvede nacionalna knjižnica. Odločitev o vpisu v razvid sprejme ministrstvo, pristojno za kulturo, ne glede na vrsto knjižnice.

28. člen

V obdobju do razpisa za vpis v študijski program za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva iz 39.b člena se za izpolnjevanje pogojev za vrsto izobrazbe za strokovne knjižničarske delavce po tem zakonu upošteva opravljene, ravni izobrazbe ustrezne, tečaje za začetnike v stroki pri nacionalni knjižnici in najmanj pol leta delovne prakse na strokovnih knjižničarskih delih v knjižnicah.

29. člen

Ministrstvo, pristojno za kulturo, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona uskladi s tem zakonom pravilnik, ki ureja imenovanje v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti in pravilnik, ki ureja izvajanje knjižničnega nadomestila.

30. člen

Ministrstvo, pristojno za kulturo, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona sprejme pravilnik o bibliotekarskem izpitu.

Vsi, ki so že opravili bibliotekarski izpit ali strokovni izpit za knjižničarstvo po prejšnjih predpisih, izpolnjujejo pogoje za strokovne knjižničarske delavce tudi po uveljavitvi tega zakona.

31. člen

Minister, pristojen za izobraževanje in znanost, izda pravilnike iz 39. c člena najkasneje v roku enega leta od uveljavitve tega zakona.

Šolske knjižnice se morajo vključiti v nacionalni vzajemni bibliografski sistem v roku 3 let od uveljavitve tega zakona.

KONČNI DOLOČBI

32. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Pravilnik o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo (Uradni list RS, št. 107/08).

33. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

Knjižnično dejavnost izvajajo tudi knjižnice, ki v bistvu ne izvajajo knjižnične javne službe, ampak podpirajo druge dejavnosti ali so celo sestavni del javnih služb na drugih področjih (izobraževanje, znanost ...). Zato je potrebno popraviti 1. člen zakona tako, da bo namesto knjižnično javno službo urejal knjižnično dejavnost, kar je širši pojem.

Glavni razlog, da se je Zknj-1 doslej v šolskih knjižnicah slabo ali pa sploh ne uresničeval, je bil namreč prav ta, da so šolske knjižnice organizirane v okviru in po parametrih drugih javnih služb, npr. javne službe na področju vzgoje in izobraževanja, ki ima svoje lastne zakonitosti. Najpomembnejša je ta, da gre pri teh knjižnicah za podporno dejavnost, ki nima lastne organiziranosti in je podvržena pravilom, ki veljajo za glavno dejavnost, katere del je. Kolikor gre za različna pravila oziroma sisteme (npr. glede organiziranosti, način delovanja, strokovnih delavcev ipd.) pride v primeru dualne ureditve, to je, da je npr. knjižnična dejavnost hkrati obravnavana kot knjižnična javna služba in javna služba na področju vzgoje in izobraževanja, do neuskajenosti in posledično do nespoštovanja določb, ki urejajo knjižnično javno službo. Zato je potrebno namesto knjižnične javne službe z zakonom urejati knjižnično dejavnost, torej širšo kategorijo. Koliko in kako pa nato pove obstoječi člen v alinejah v nadaljevanju.

Zakon tudi ne ureja samo javno financirane knjižnične dejavnosti, saj se lahko v nacionalni vzajemni bibliografski sistem vključujejo tudi knjižnice, ki se financirajo iz nejavnih virov kot to velja za specialne knjižnice pravnih oseb zasebnega prava, ki morajo v tem primeru izpolnjevati skupne strokovne osnove iz 40. člena zakona. Zato predlagamo, da prvi člen uporabi najsplošnejši termin, to je knjižnična dejavnost.

K 2. členu

Člen je izvedba konceptualne spremembe kot je obrazložena v prejšnjem členu in to konkretno njene prve alineje. S tem je že takoj na začetku zakona vzpostavljena delitev na dva dela knjižnične dejavnosti in dano izhodišče, da sta različno urejena.

ZKnj-1 je glede povezovanja v 9. členu določil, da se v zveze, ki so koordinativna telesa in predstavljajo ter zastopajo interese, ki so povezani z razvojem, lahko povezujejo knjižnice.

K 3. členu

Predlog prve spremembe k tem členu je zgolj redakcijski, saj se tudi sicer nanaša na knjižnično javno službo. Sama širitev je nato v predlaganem novem drugem odstavku.

Sedanji 2. člen Zknj-1 je namreč pisan samo na kožo knjižnični javni službi kot samostojni zaokroženi dejavnosti, medtem ko je potrebno omogočiti knjižnicam, ki izvajajo knjižnično dejavnost za potrebe drugih javnih služb oziroma osnovnih dejavnosti drugih pravnih oseb, da se le tem podredijo, kar po eni strani pomeni, da morajo imeti možnost izbire med različnimi nalogami (npr. varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik praviloma, ni zanje aktualna naloga) in po drugi možnost, da dodajajo tiste, ki so zanje specifične (npr. bibliopedagoško delo, izvajanje ur KIZ).

K 4. členu

V drugem odstavku 7. člena so določene vrste knjižnic in med njimi tudi šolske knjižnice. Vendar pa so v prvem odstavku tega člena opredeljene kot knjižnice samo pravne osebe ali njihove organizacijske enote, s čimer so v celoti prezrte vse knjižnice, ki niso tako organizirane. Med njimi gre za vse šolske knjižnice, kjer je knjižnična dejavnost sestavni del drugih dejavnosti brez lastne organizacijske oblike, lahko pa to velja tudi za tiste specialne knjižnice, ki prav tako niso organizirane kot organizacijske enote. Zato predlog uvaja še tretjo kategorijo knjižnic, ki torej niso ne pravne osebe in ne njene organizacijske enote, ampak zgolj izvajalke knjižnične dejavnosti, potrebne za izvajanje osnovne dejavnosti pravne osebe, torej knjižnice brez lastne organizacijske oblike.

K 5. členu

Predlog spremembe je povezan z delitvijo iz 1. a člena na dve vrsti knjižnic kot velja tudi še za vrsto predlogov novih členov v nadaljevanju. Da gre res za dva tipa knjižnic se pokaže že v 8. členu, ki v drugem odstavku predvideva posebno ureditev glede obratovalnega časa in načina poslovanja (v nadaljevanju tudi posebne

organiziranosti (pravna oseba ali njena organizacijska enota), kadrovske in materialne pogoje, ki se ugotavljajo z odločbo, financiranjem in nadzorom). Knjižnice, ki ne izvajajo knjižnične dejavnosti kot knjižnične javne službe, ampak kot javno službo na drugih področjih (šolstva, znanosti, kulture...), so pri urejanju teh vprašanj podvržena sistemom, ki veljajo za izvajanje javnih služb na teh področjih, čemur je potrebno prilagoditi tudi njihovo ureditev v tem zakonu, kar je doseženo z omenjeno delitvijo na dva tipa knjižnic. Dodana je tudi določba, da knjižnice svojim članom lahko zaračunajo letno članarino, ki izhaja 51. člena zakona, v katerem je možnost plačil uporabnikov za storitve javne službe podana kot ena od oblik pridobivanja sredstev za delovanje.

K 6. členu

Na slovenskem ozemlju sega tradicija povezovanja na področju knjižnične dejavnosti v obdobje pred drugo svetovno vojno, ko so se knjižnični delavci začeli povezovati v različna stanovska društva in združenja, in sicer z namenom pospeševanja razvoja knjižničarske stroke in dejavnosti ter utrjevanja njenega položaja v družbi. Za nadaljnji razvoj knjižnične dejavnosti ter za boljše kompetence in večjo strokovnost je tako potrebno omogočiti tudi zakonsko podlago za povezovanje knjižničnih delavcev oziroma njihovo združevanje v strokovna združenja. Taka oblika povezovanja je nujna, saj že tradicionalno medsebojno sodelujejo in koordinirajo dejavnosti, obravnavajo ter razrešujejo strokovna vprašanja, ki so skupnega pomena, in sodelujejo pri razvoju knjižnične dejavnosti.

Glede na to, da se po veljavni ureditvi v zveze knjižnic lahko združujejo le knjižnice, ki so samostojne pravne osebe, se bo s predlagano dopolnitvijo lahko zagotovilo nadaljnji vpliv na razvoj stroke in knjižnične dejavnosti tako zaposlenim v vseh tipih knjižnic kot tudi organizacijam s področja knjižničarstva.

K 7. členu

Zakon določa, da se knjižnice, ki opravljajo knjižnično javno službo, vpišejo v razvid knjižnic, ki ga vodi nacionalna knjižnica.

Ker spremenjeni 36. člen določi, da izpolnjevanje pogojev za izvajanje knjižnične javne službe ugotavlja nacionalna knjižnica z odločbo, je potrebno spremeniti tudi določbo 10. člena o podlagi za vpis knjižnice v razvid.

S predlagano spremembo se določi, da vpis v razvid izvede nacionalna knjižnica na podlagi pravnomočne odločbe iz 36. člena zakona.

K 8. členu

Zaradi ne dovolj jasnih opredelitev so si knjižnice določbe 15. člena zakona, ki je zbiranje osebnih podatkov uporabnikov določil pred uveljavitvijo Zakona o varstvu osebnih podatkov, razlagale različno. Predvsem zaradi različnega razumevanja opredelitve namena zbiranja osebnih podatkov je prihajalo do različne ureditve tega vprašanja v pravilnikih o splošnih pogojih poslovanja knjižnic.

Ker je nujno, da vsaka knjižnica, ne glede na vrsto, s posebej skrbnim ravnanjem varuje zasebnost svojih uporabnikov, je potrebno nedvoumno opredeliti, za katere uporabnike lahko v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov knjižnice zbirajo in obdelujejo osebne podatke ter dopolniti njihov nabor, pri čemer je treba upoštevati načelo sorazmernosti iz 3. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov.

S predlagano spremembo je določeno za katere uporabnike lahko v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov knjižnice zbirajo in obdelujejo osebne podatke. Jasneje je tudi opredeljen rok v katerem morajo knjižnice izbrisati podatke o neaktivnih članih. Ker zakon enotno ureja knjižnično javno službo, knjižnice pa so opredeljene glede na prevladujoči krog uporabnikov, imajo različni tipi knjižnic dolžino članstva urejeno različno. Sprememba zato tudi določa, da morajo knjižnice v pravilnikih o splošnih pogojih poslovanja jasno določiti trajanje članstva.

K 9., 10. in 11. členu

Aktualni zakon določa, da morajo knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, trajno izpolnjevati posebne pogoje iz 36. člena zakona, ki so podrobneje določeni v posebnem pravilniku. Preverjanje izpolnjevanja pogojev za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe izvaja nacionalna knjižnica, ki

za posamezno knjižnico izda mnenje o izpolnjevanju pogojev in ga posreduje za knjižnico pristojnemu ministrstvu. Postopek določa, da slednje na osnovi prejetega mnenja za knjižnico izda odločbo o izpolnjevanju pogojev, ki je podlaga za vpis knjižnice v razvid knjižnic. Ker je obstoječi postopek ugotavljanja izpolnjevanja pogojev, izdajanja mnenj in odločb o razvitosti knjižnic dolgotrajen in zapleten ter predpostavlja dodatno zbiranje podatkov o knjižnicah, je potrebno postopek poenostaviti in ugotavljanje doseganja pogojev vezati na redne statistične meritve dejavnosti knjižnic oziroma statistične podatke, ki jih morajo knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, letno posredovati nacionalni knjižnici.

Spremenjeni 36. člen zakona določi, da izpolnjevanje pogojev za izvajanje knjižnične javne službe ugotavlja nacionalna knjižnica z odločbo, in opredeli možnost pritožbe. Določbe glede tega, kdaj lahko knjižnica začne z izvajanjem knjižnične dejavnosti, se črta, ker jih že opredeljuje področna zakonodaja in so odvisne od vrste knjižnic in njene organizacijske oblike.

Spremenjena 37. in 38. člen zakona prinašata spremenjeni postopek določanja pogojev in način pridobivanja podatkov. Doseganje pogojev ugotavlja nacionalna knjižnica na osnovi statističnih podatkov, ki so jih knjižnice dolžne v roku, določenem za oddajo, posredovati nacionalni knjižnici, Določi se, da so podatki o delovanju knjižnic javno dostopni. Določi se način spremljanja izpolnjevanja pogojev ter izjemo za novoustanovljeno ali drugo knjižnico, za katero nacionalna knjižnica ugotovi, da ima ustrezno organizacijo knjižnične dejavnosti, vendar ne dosega številčnih vrednosti predpisanih pogojev.

S predlaganimi spremembami se bo ugotavljanje izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe poenostavilo in optimiziralo.

K 12. in 13. členu

ZKnj-1 je v 39. členu zelo splošno opredelil, da morajo imeti strokovni delavci knjižnic, ki izvajajo javno službo, predpisano vrsto in raven izobrazbe ter opravljen bibliotekarski izpit. Glede opravljanja bibliotekarskega izpita je določil dvoletni odložitni pogoj ter določil, da se mora oseba, ki se prvič zaposli kot strokovni delavec knjižnice in nima opravljenega bibliotekarskega izpita, usposablјati za samostojno opravljanje dela, ki se konča z opravljanjem bibliotekarskega izpita, kot pripravnik. Določal je, da področno pristojni minister predpiše podrobnejše določbe o vrsti in stopnji izobrazbe ter s pravilnikom določi tudi podrobnejše določbe o bibliotekarskem izpitu. Člen je prinašal tudi splošno določbo glede pridobivanja strokovnih nazivov oz. usmeritev, da se vsebino podrobneje opredeli s pravilnikom.

Ker so kompetence strokovnih delavcev, kakovost ter učinkovitost njihovega dela kot tudi njihovo strokovno izpopolnjevanje predpogoj za kakovostno in učinkovito knjižnično javno službo, je potrebno zakonske določbe o knjižničnih delavcih, zahtevani izobrazbi strokovnih knjižničarskih delavcev, bibliotekarskem izpitu in strokovnih nazivih dopolniti.

S predlagano spremembo aktualnega 39. člena ter z novima členoma (39.a in 39.b člen) bo zakon določneje opredelil kadre za izvajanje knjižnične dejavnosti, ohranil pa bo pogoj obveznega bibliotekarskega izpita in določbo glede odložitnega pogoja. Predlog tako opredeli kadre za izvajanje knjižnične dejavnosti ter določi pogoje za opravljanje dela, posebej za strokovne delavce, ki v okviru knjižnične javne službe izvajajo strokovna knjižničarska dela, in posebej za druge strokovne delavce ter administrativno-tehnične delavce. Za knjižnične delavce, ki izvajajo strokovna knjižničarska dela – strokovne knjižničarske delavce, se natančneje določi tudi vrste zahtevane izobrazbe. Za knjižnične delavce, ki opravljajo strokovna knjižničarska dela kot bibliotekarji, določa kot pogoj zaključen najmanj prvostopenjski univerzitetni študijski program s področja bibliotekarstva ali zaključen najmanj prvostopenjski univerzitetni študijski program z drugih področij in opravljen študijski program za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva v obsegu najmanj 20 kreditnih točk po ECTS iz opredeljenih temeljnih vsebin, omogoča pa tudi priznavanje drugih oblik izobraževanja ter strokovnih dosežkov zaposlenih. Kljub priporočeni deregulaciji poklicev, se za področje knjižnične dejavnosti skladno z mnenjem Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve št. 119-60/2011/2 z dne 14. 4. 2011 ob upoštevanju dejstva, da je posamezni poklic lahko reguliran tudi zaradi javnega interesa, ohranja podrobnejša opredelitev pogojev za strokovne knjižničarske delavce. Slovenije ni mogoče primerjati z

državami z dolgoletno tradicijo delovanja, zato je veliko število reguliranih poklicev posledica nujnega kognitnega urejanja. Regulacija večjega števila poklicev je namreč nujna takrat, ko ugotovimo, da je javni interes oziroma skrb za kakovost in varnost storitev pomembnejša od prostega pretoka oziroma fleksibilnosti, in ko družba ustrezne varnosti oz. kakovosti storitve ne more zagotavljati zgolj na podlagi samoregulacije.

S spremembo določb v zvezi z bibliotekarskim izpitom, se za organizacijo in izvajanje izpitov pooblašča nacionalno knjižnico. Skladno z že uvedeno organizacijo postopkov za pridobivanje strokovnih nazivov v knjižnični dejavnosti se spreminja tudi določbe o pridobivanju strokovnih nazivov, za njihovo izvajanje pa prav tako pooblašča osrednjo državno oziroma nacionalno knjižnico. Določa tudi, da o strokovnih nazivih, na pobudo posameznika, ki poda vlogo za imenovanje v strokovni naziv, na podlagi obrazloženega mnenja o izpolnjevanju pogojev za pridobitev naziva, ki ga poda komisija za strokovne nazive v knjižnični dejavnosti, odloča predstojnik nacionalne knjižnice. Sprememba uvaja tudi zakonsko podlago za zbiranje in obdelovanje osebnih podatkov ter vodenje evidenc le-teh tako v zvezi z bibliotekarskimi izpiti, kot tudi s strokovnimi nazivi.

K 14. členu

S pravilnikom bodo urejeni tudi pogoji za delovanje knjižnic, ki so izvajalke knjižnične dejavnosti, potrebne za izvajanje osnovne dejavnosti drugih pravnih oseb (npr. šol), vendar naj bi ti bili usklajeni s potrebami in zmožnostmi sistemov, v katere te osebe sodijo (npr. izobraževalnega sistema). Zato poudarjamo, da mora biti določanje teh pogojev za knjižnice s področja izobraževanja in znanosti v pristojnosti MIZŠ.

Ugotavljanje izpolnjevanja teh pogojev se bo ugotavljalo v primeru šolskih knjižnic ob vpisu šol v razvid izvajalcev javno veljavnih vzgojno-izobraževalnih programov, njihovo trajno izpolnjevanje pa bo predmet inšpekcijskega nadzora. Pri specialnih knjižnicah pa bo to odvisno od področnih zakonov, v katere sodi dejavnost pravnih oseb, ki imajo v sestavi specialno knjižnico.

V šolskih knjižnicah so knjižnični katalogi skoraj povsod računalniški, vendar pa se sedaj uporabljata dve različni programske opre, COBISS (kooperativni online bibliografski sistem), ki je v domeni IZUM-a in program Winknj podjetja Mordicom, ki pa ni vzajemni. Po evidenci COLIB.SI (Podatki o slovenskih knjižnicah) je v sistemu COBISS zavedenih 243 osnovnošolskih knjižnic in 100 je srednješolskih, torej več kot polovica osnovnošolskih in več kot 80% srednješolskih knjižnic. Poleg tega je prvotna ovira za vključitev v COBISS, to je dostop do Interneta odpadla, saj imajo sedaj vse šole z nekaj redkimi izjemami dostop do Interneta. Na 2. seji Razširjene predmetne skupine za knjižnično dejavnost na Zavodu za šolstvo RS je bilo tako že novembra 2002 sklenjeno, da se razen nujnih popravkov v obstoječi program Winkj (prej Šolska knjižnica) v njegov razvoj ne bo več vlagalo dodatnih sredstev, pač pa se vse sile in sredstva preusmerijo in vložijo v postopno vključevanje v sistem COBISS. Odločitev je utemeljena tudi s tem, da razvija ta sistem država oziroma njen javni zavod IZUM. Novela je priložnost, da se za sistematično vključevanje šolskih knjižnic v COBISS sedaj zagotovi tudi pravno podlago. Taka rešitev tudi ne pomeni povečanih finančnih sredstev za program, saj znaša v letu 2015 letna članarina v sistemu COBISS 230 EUR, v sistemu Winknj pa 420 (plus DDV). Potrebno pa bo zagotoviti prehod in v ta namen preveriti ustreznost računalniške opremljenosti šolskih knjižnic in dovolj zmogljive internetne povezave (kar predvidoma ne bi smel biti prevelik problem) in izvesti prenos podatkov iz programov Šolska knjižnica oz. WinKnj v COBISS ter zagotoviti strokovno usposabljanje knjižničarjev ob prehodu na nov sistem. Zato predlagamo tudi prehodno obdobje 3 let.

Glede na to, da gre za splošne vsebine, aktualne za vse vrste knjižnic, bi bilo morda primernejše člen uvrstiti v II. poglavje, nobenega dvoma pa ni, da mora biti to urejeno že v samem zakonu kot tudi dano pooblastilo nacionalni knjižnici, da o tem izda navodilo.

MIZŠ ponovno uveljavlja dolžnost strateškega načrtovanja razvoja šolskih knjižnic in to tako na makro, to je nacionalni ravni kot tudi na mikro, izvedbeni ravni. V preteklosti so razvojni načrti za šolske knjižnice obstajali in so tudi bistveno prispevali k razvoju standardov za šolske knjižnice (npr. Idejni načrt razvoja slovenskih šolskih knjižnic iz leta 1995, ki je opredelil cilje in naloge, ki so presegle

sprejete standarde in normative iz konca osemdesetih let). S tem namenom se uvajajo ponovno, a tokrat tudi v povezavi z dolžnostjo šol, da sprejemajo tudi one triletno razvojne načrte razvoja svojih knjižnic.

S tem, ko se razdeli knjižnična dejavnost na dva dela, ni več ustrezno, da so določbe o nacionalnem bibliografskem sistemu in Nacionalne svetu za knjižnično dejavnost znotraj poglavja III. Knjižnična javna služba.

K 15. členu

Leta 2001 je bil institut dovoljenja za vzajemno katalogizacijo opredeljen v ZKnj-1. 42. člen je določil, da vsebino, pogoje in način izdaje dovoljenja določi s pravilnikom minister, pristojen za znanost, v soglasju z ministrom, pristojnim za kulturo. Čeprav tega strokovnega vprašanja druge države praviloma ne urejajo z zakonom in podzakonskim aktom, ampak je to v pristojnosti bibliografskih servisov in nacionalnih knjižnic, se je z zakonsko podlago institutu dovoljenja za vzajemno katalogizacijo knjižničnega gradiva zagotovila ustrezna raven pomembnosti v sistemu zagotavljanja kakovosti vzajemnega kataloga slovenskih knjižnic. Dovoljenje za vzajemno katalogizacijo je namreč pomenilo usposobljenost strokovnega delavca knjižnice za sodelovanje v procesu vzajemne katalogizacije in kreiranje bibliografskih zapisov za vzajemno bazo podatkov COBIB v sistemu COBISS.

Ker usposobljenost, ki je eden od temeljnih pogojev za ustrezno kakovost bibliografskih zapisov v sistemu, ne more biti trajna in je odvisna od permanentnega izobraževanja ter praktičnih izkušenj katalogizatorja, se je veljavnost dovoljenja ugotavljala skladno z določili Pravidnika o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo (2004, 2008). Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo sindikata Glosa, Sindikat kulture Slovenije, januarja 2011 razveljavilo določbe pravilnika (odločba št. U-I-260/09-18 z dne 13. 1. 2011), ki zadevajo prenehanje veljavnosti dovoljenja, ker je presodilo, da niso v skladu z Zakonom o knjižničarstvu. Posledica tega je, da knjižnični informacijski servis nima več mehanizma, s katerim bi lahko tistim, ki so v preteklosti dovoljenje sicer dobili, vendar je bilo ugotovljeno, da niso (več) ustrezno usposobljeni za vzajemno katalogizacijo, odvzel pooblastila za kreiranje bibliografskih zapisov. S tem je na eni strani postalo zahtevno delo katalogizatorja strokovno razvrednoteno, na drugi strani pa niso več obstajali mehanizmi za preverjanje in zagotavljanje kakovosti vzajemne baze bibliografskih podatkov.

V letu 2012 se je pričel prehod knjižnic na novo platformo orodja za katalogizacijo (COBISS3/Katalogizacijo), ki ob spremembi tehnološke osnove prinaša tudi bistveno spremembo koncepta vzajemne katalogizacije in novo kategorizacijo dovoljenj za vzajemno katalogizacijo knjižničnega gradiva z obveznim preizkusom znanja. Knjižnični informacijski servis (IZUM) in nacionalna knjižnica (NUK) sta zato pripravila nova pravila za ugotavljanje usposobljenosti za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS.SI, h katerim je podal pozitivno mnenje Nacionalni svet za knjižnično dejavnost na seji dne 18. 6. 2012.

Glede na navedeno je smiselno in potrebno odpraviti še zakonska določila, ki zadevajo ugotavljanje usposobljenosti za vzajemno katalogizacijo, in to prepustiti pravilom in standardom stroke. Skladno z obrazloženim se v predlagani spremembi ukinja zakonsko določanje pogojev za izdajo dovoljenja za vzajemno katalogizacijo in se posledično ukinja tudi posebne določbe glede pritožbe.

K 16. členu

Zakon o knjižničarstvu je opredelil organ upravljanja obeh v zakonu opredeljenih nacionalnih javnih zavodov – Narodne in univerzitetne knjižnice in Instituta informacijskih znanosti.

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo je razveljavil 34. člen Zakona o knjižničarstvu, s katerim je bila določena sestava organa upravljanja nacionalne knjižnice. Slednje sedaj urejata Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo in podrobneje Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Narodna in univerzitetna knjižnica. V primeru knjižničnega informacijskega servisa, ki je javni zavod na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti, sestavo njegovega organa upravljanja različno določata 46. člen Zakona o knjižničarstvu in 33. člen Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti. Ker slednji ni

razveljavil 46. člena Zakona o knjižničarstvu, je kolizijo smiselno odpraviti s spremembo besedila navedenega člena.

S predlagano spremembo se zato odpravlja neskladnost med 46. členom Zakona o knjižničarstvu in 33. členom Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti. Knjižnični informacijski servis je javni zavod, ki deluje skladno z določbami področnega zakona - Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti, zato se določbe uskladi s tem zakonom, podrobnejšo opredelitev pa prepusti podrejenemu področnemu aktu.

K 17. členu

Zakon o knjižničarstvu v 52. členu med drugim določa, da nacionalna knjižnica in knjižnični informacijski servis pridobita javna sredstva od ustanovitelja s pogodbo na osnovi njunih programov dela in finančnih načrtov, h katerim da soglasje Vlada Republike Slovenije. To v praksi pomeni, da so se letni programi s finančni načrti posredovali še v medresorsko usklajevanje in zatem v soglasje Vladi RS, kar je bilo lahko precej dolgotrajno.

Z namenom hitrejšega potrjevanja programov dela in finančnih načrtov je Vlada Republike Slovenije že v oktobru 2010 s sklepom (št. 47603-15/2010/6 z dne 14. 10. 2010) naložila ministrstvu in vladnim službam, da "pristopijo k spremembam ustreznih področnih predpisov ali aktov, ki določajo postopek sprejemanja finančnih načrtov posrednih uporabnikov, ki sodijo v njihovo pristojnost, na način, da opredelijo roke za sprejem finančnih načrtov ter določijo, da soglasja k finančnemu načrtu posrednega uporabnika izda pristojna ministrica oziroma minister in ne Vlada Republike Slovenije". Tudi Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2014 in 2015 (ZIPRS1415) je v 48. členu določil, da morajo posredni uporabniki državnega proračuna »ne glede na določbe drugih zakonov in predpisov« posredovati sprejete finančne načrte in programe dela v soglasje pristojnemu ministrstvu. V konkretnem primeru izdaja odločbe ali sklenitev pogodbe s pristojnim ministrstvom o financiranju letnega programa že samo po sebi zahteva predhodno uskladitev in soglasje k finančnemu načrtu zavoda. Za uveljavitev citiranega sklepa vlade RS je zato potrebna sprememba tretjega odstavka 52. člena Zakona o knjižničarstvu.

S predlagano spremembo se jasneje določi postopek soglasij in pristojnosti k predlogu programa dela in finančnega načrta javnega zavoda, ki izvaja knjižnično javno službo. Sprememba bo omogočila hitrejše in bolj transparentno potrjevanje programov dela in finančnih načrtov splošnih ter nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa.

K 18. členu

Ker velja 52. člen samo za financiranje knjižnične javne službe, ga je potrebno ustrezno spremeniti ali pa, kot predlagamo, vprašanje financiranja drugih knjižnic, urediti v samostojnem členu.

K 19. členu

Besedilo 56. člena povzema prakso, ki se je izvajala že doslej, vendar je bila v dosedanjem 56. členu opredeljena pomanjkljivo, dodeljevanje delovnih štipendij pa je bilo opredeljeno le v Pravilniku o izvajanju knjižničnega nadomestila (Uradni list RS, št. 42/04, 14/09 in 19/15). Glede na to, da je podeljevanje delovnih štipendij omogočeno tudi v obliki prednosa pristojnosti odločanja na stanovske organizacije, gre za materijo, ki jo je potrebno prepisati z zakonom.

Predlagano besedilo opredeljuje knjižnično nadomestilo in delovne štipendije ter določa komu morajo biti prednostno namenjene. Za izvajalca obeh ukrepov določa Javno agencijo za knjigo oziroma za dodeljevanje delovnih štipendij lahko tudi stanovsko društvo. Opredeljeni so tudi pogoji in osnovni kriteriji, ki jih mora stanovsko društvo za pridobitev javnega pooblastila izpolnjevati.

Postopki dodelitve knjižničnih nadomestil in delovnih štipendij se vodijo v skladu s predpisi, ki urejajo upravni postopek. Ministrstvo za kulturo je določeno kot pritožbeni organ.

K 20. in 21. členu

Ker zakon sedaj uporablja namesto pojma knjižnična javna služba drug skupen pojem, to je javno financirana knjižnična dejavnost, se mora ustrezno spremeniti tudi ta člen.

K 22. členu

Inšpekcijski nadzor je že sedaj v pristojnosti Inšpektorata Republike Slovenije za šolstvo in šport, vendar pa inšpektorat doslej ni izvedel nobenega rednega ali izrednega nadzora, ker niso bili zagotovljeni pogoji, ki bi to omogočali. Po eni strani so bili pogoji za izvajanje knjižnične javne službe za šolske knjižnice prezahtevni (izpolnjevala jih ni nobena), po drugi pa ni bila zagotovljena strokovna podpora, ki bi ga omogočala. Spremljanje stanja glede izpolnjevanja pogojev s pomočjo statističnih meritev (glej nov 39. e člen) in možnost opravljanja dokaza z izvedencem kot je to npr. že sedaj urejeno v četrtem odstavku 7. člena Zakona o šolski inšpekciji (Uradni list RS, št. 29/96, 91/05, NPB1, 114/05 – UPB1 in NPB2) sta zato bistveni rešitvi za vzpostavitev inšpekcijskega nadzora.

K 23. členu

Redni nadzor knjižnic poteka v okviru rednega nadzora šol.

K 24. členu

Ta člen sledi uvedbi 39. c člena, ki prav tako zahteva zakonsko podelitev pooblastila za njegov nadzor.

K 25. členu

Veljavna zakonska ureditev določa, da ima inšpektor v primeru, da ugotovi kršitev predpisov, katerih izvajanje nadzoruje, pravico in dolžnost predlagati uvedbo postopka zaradi storitve prekrška. Ker so inšpektorji po sprejetju Zakona o prekrških (ZP-1) tako inšpekcijski kot prekrškovni organ (1. stopnje), so dolžni sami voditi prekrškovni postopek. V primeru, da inšpektor pri opravljanju inšpekcijskega nadzora zazna prekršek, konča inšpekcijski nadzor po Zakon o inšpekcijskem nadzoru (ZIN) in po ZP-1 prične s prekrškovnim.

Določba o pravici in dolžnosti inšpektorja, da predlaga uvedbo postopka zaradi storitve prekrška, tako ni več potrebna, zato se jo črta. Ustrezneje se opredeli oblike kršitve in določi ukrepe za ugotovljene kršitve.

K 26. členu

65. člen aktualnega zakona določa denarne kazni za odgovorno osebo knjižnice, in sicer za prekrške, ki v zakonu niso bili ustrezno opredeljeni.

Ker Zakon o prekrških (ZP-1) določa, da je prekršek dejanje, ki pomeni kršitev zakona, uredbe vlade, odloka samoupravne lokalne skupnosti, ki je kot tako določeno kot prekršek in je zanj predpisana sankcija za prekršek, je potrebno v zakonu določiti, kakšna kršitev zakona je prekršek in tudi predpisati ustrezno sankcijo.

Predlog spremenjenega člena določa vrste kršitev zakona, ki so prekršek, določi sankcijo ter opredeli zavezance. Člen določa tudi uskladitev glob z Zakonom o uvedbi eura.

K 27. členu

Za uveljavitev spremenjenega načina določanja pogojev za izvajanje knjižnične javne službe in ugotavljanja njihovega izpolnjevanja člen določa rok za uskladitev pravilnika, ki ureja pogoje za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, in pravilnika, ki ureja razvid knjižnic, z zakonom.

Člen tudi določa, da se knjižnicam, ki so bile vpisane v razvid knjižnic pred uveljavitvijo pravilnika iz prejšnjega odstavka tega člena, v dveh letih po uveljavitvi spremenjenega pravilnika izda novo odločbo o izpolnjevanju pogojev iz 36. člena tega zakona.

K 28. členu

Člen določa, kaj se upošteva za izpolnjevanje pogojev za vrsto izobrazbe za strokovne knjižničarske delavce v obdobju do razpisa za vpis v študijski program za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva iz 39.b člena zakona.

K 29. členu

Člen določa rok za uskladitev pravilnika, ki ureja imenovanje v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti z novimi določbami zakona in pravilnika, ki ureja izvajanje knjižničnega nadomestila.

K 30. členu

Člen določa rok za pripravo pravilnika o bibliotekarskem izpitu in določa, da spremenjeni pogoji ne veljajo za strokovne delavce, ki so pogoje za strokovne delavce izpolnili po prejšnjih predpisih.

K 31. členu

Kot je že omenjeno v obrazložitvi v točki 6. k 39. d členu, je potrebno zagotoviti postopen prehod šolskih knjižnic v sistem COBISS.

K 32. členu

Zaradi črtanja določb, povezanih z dovoljenjem za vzajemno katalogizacijo, z uveljavitvijo zakona preneha veljavnost Pravilnika o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo.

K 33. členu

Člen določa začetek veljavnosti zakona, ki je petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

1. člen

(vsebina zakona)

Zakon ureja javno službo na področju knjižnične dejavnosti, tako da določa:

- dejavnost, ustanovitev, financiranje in nadzor knjižnic, ki se financirajo iz javnih sredstev ter knjižničnega informacijskega servisa za izmenjavo podatkov v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu,
- nacionalni vzajemni bibliografski sistem in pogoje za vključitev v ta sistem,
- naloge Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost.

Pojem knjižnična dejavnost iz prejšnjega odstavka vključuje tudi sodobne informacijske sestavine te dejavnosti.

2. člen

(knjižnična dejavnost kot javna služba)

Knjižnična dejavnost, ki je javna služba, zajema:

- zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva,
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij,
- izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov,
- posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev,
- sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju informacij,
- pridobivanje in izobraževanje uporabnikov,
- informacijsko opismenjevanje,
- varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik,
- drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo.

Javna služba je tudi dejavnost knjižničnega informacijskega servisa za izmenjavo podatkov v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu, ki je namenjena zagotavljanju:

- pogojev za delovanje vzajemnega bibliografskega sistema,
- dostopnosti elektronskih virov informacij v tem sistemu.

Dejavnost iz tega člena izvajajo javni zavodi, na podlagi koncesije pa tudi druge pravne osebe in posamezniki. Njen obseg se določi s programom dela in finančnim načrtom oziroma s koncesijsko pogodbo.

7. člen

(vrste knjižnic)

Knjižnica je pravna oseba ali njena organizacijska enota, ki izvaja knjižnično dejavnost.

Po prevladujočem krogu uporabnic in uporabnikov (v nadaljnjem besedilu: uporabniki) so knjižnice:

- splošne,
- šolske,
- visokošolske,
- specialne,
- nacionalna.

8. člen

(pravice uporabnikov)

Uporabniki imajo pravico do brezplačnih osnovnih storitev, kot so:

- izposoja gradiva,
- posredovanje informacij o gradivu in iz gradiva,
- bibliopedagoško delo.

Vlada Republike Slovenije določi z uredbo tudi druge osnovne storitve uporabnikom ter okvirno obratovalni čas knjižnic in način njihovega poslovanja, pri čemer posebej opredeli tiste storitve, ki ne povzročajo knjižnicam dodatnih stroškov, kot brezplačne.

9. člen
(zveze knjižnic)

Knjižnice se lahko povezujejo v zveze, ki so koordinativna telesa in predstavljajo ter zastopajo interese, ki so povezani z njihovim razvojem.

10. člen
(razvid knjižnic)

Knjižnice se vpišejo v razvid knjižnic, ki ga vodi nacionalna knjižnica.

Vpis v razvid izvede nacionalna knjižnica potem, ko prejme pravnomočno odločbo iz 36. člena tega zakona.

15. člen
(zbiranje podatkov)

Knjižnice imajo za potrebe svojega dela in za zavarovanje gradiva pravico, da v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov zbirajo in obdelujejo naslednje osebne podatke svojih uporabnikov: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, izobrazba, zaposlitev ali šola. Osebni podatki iz prejšnjega odstavka se zbršijo eno leto po izpolnitvi namena, zaradi katerega so bili zbrani.

36. člen
(pogoji)

Knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, morajo imeti:

- ustrezen obseg in izbor strokovno urejenega knjižničnega gradiva,
- ustrezno število ustrezno usposobljenih strokovnih delavcev,
- ustrezen prostor in opremo,
- ustrezno organizacijo knjižnične dejavnosti.

Minister, pristojen za kulturo, sprejme, v soglasju z ministrom, pristojnim za šolstvo in znanost, pravilnik, s katerim podrobneje določi pogoje iz prejšnjega odstavka za posamezne vrste knjižnic.

Izpolnjevanje pogojev iz prejšnjega odstavka ugotavlja pristojno ministrstvo iz 58. člena tega zakona z odločbo, ki jo prejmejo ustanovitelj, knjižnica in nacionalna knjižnica.

Knjižnica lahko začne z izvajanjem knjižnične dejavnosti po pravnomočnosti odločbe iz prejšnjega odstavka razen splošne knjižnice, ki lahko začne z izvajanjem te dejavnosti po vpisu v sodni register.

37. člen
(normativi za načrtovanje razvoja)

Minister, pristojen za kulturo, sprejme v soglasju z ministrom, pristojnim za šolstvo in znanost, na podlagi strokovnih priporočil iz 11. člena tega zakona, normative za načrtovanje razvoja splošnih, visokošolskih in šolskih knjižnic v naslednjih treh letih. Na njihovi osnovi pripravi knjižnica v soglasju s svojim ustanoviteljem triletni razvojni načrt.

38. člen
(določanje pogojev iz 36. člena tega zakona za splošne knjižnice)

S pravilnikom iz drugega odstavka 36. člena tega zakona se pogoji za splošne knjižnice določijo na osnovi povprečno doseženega stanja v teh knjižnicah po prvinah iz prvega odstavka 36. člena tega

zakona v zadnjem koledarskem letu pred njegovim sprejemom in se vsaka tri leta usklajujejo glede na v tem času doseženo novo povprečje.

39. člen (bibliotekarski izpit)

Strokovni delavci knjižnic, ki izvajajo javno službo, morajo imeti predpisano vrsto in stopnjo izobrazbe ter opravljen bibliotekarski izpit.

Oseba, ki se zaposli kot strokovni delavec knjižnice in nima opravljenega bibliotekarskega izpita, ga mora opraviti najkasneje v dveh letih.

Oseba, ki se prvič zaposli kot strokovni delavec knjižnice in nima opravljenega bibliotekarskega izpita, se usposablja za samostojno opravljanje dela, ki se konča z opravljanjem bibliotekarskega izpita, kot pripravnik.

Področno pristojni minister predpiše podrobnejše določbe o vrsti in stopnji izobrazbe.

Minister, pristojen za kulturo, v soglasju z ministrom, pristojnim za šolstvo in znanost, s pravilnikom določi podrobnejše določbe o bibliotekarskem izpitu. Določila pravilnika morajo upoštevati bibliotekarska znanja, verificirana v že opravljenih strokovnih izpiti na drugih področjih.

Strokovni delavci pridobivajo strokovne nazive v skladu s pravilnikom, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo, v soglasju z ministrom, pristojnim za šolstvo in znanost. Določila pravilnika morajo smiselno upoštevati strokovne nazive, ki veljajo na drugih področjih.

42. člen (dovoljenje za vzajemno katalogizacijo)

Strokovni delavci knjižnic, ki so vključene v nacionalni vzajemni bibliografski sistem, lahko sodelujejo v procesu vzajemne katalogizacije in kreirajo bibliografske zapise za vzajemno bazo podatkov, če imajo dovoljenje za vzajemno katalogizacijo, ki ga izda knjižnični informacijski servis v soglasju z nacionalno knjižnico.

Dovoljenje iz prejšnjega odstavka se izda, če ima kandidat opravljen bibliotekarski izpit in opravljeno dodatno usposabljanje s področja vzajemne katalogizacije, s preizkusom znanja.

Vsebino, pogoje in način izdaje dovoljenja iz prvega odstavka tega člena določi s pravilnikom minister, pristojen za znanost, v soglasju z ministrom, pristojnim za kulturo.

43. člen (možnost pritožbe)

Zoper izdajo dovoljenja iz prejšnjega člena je dovoljena pritožba na pristojno ministrstvo iz 58. člena tega zakona, zoper odločbo iz 36. člena tega zakona pa na Vlado Republike Slovenije. Pri odločanju o pritožbah se uporablja zakon, ki ureja splošni upravni postopek.

46. člen (organ upravljanja knjižničnega informacijskega servisa)

Knjižnični informacijski servis, ki je javni zavod, ima organ upravljanja, ki je sestavljen iz devetih članov, ki jih imenuje in razrešuje Vlada Republike Slovenije. Od tega imenuje:

- dva na predlog za knjižnice pristojnih ministrstev,
- enega na predlog univerz,
- enega na predlog nacionalne knjižnice,
- enega na predlog splošnih knjižnic,

- enega na predlog šolskih knjižnic,
- enega na predlog specialnih knjižnic,
- enega na predlog ministrstva, pristojnega za informacijsko družbo,
- enega na predlog zaposlenih.

Mandat članov organa upravljanja knjižničnega informacijskega servisa traja štiri leta.

Če javni zavod opravlja tudi druge dejavnosti kot javno službo, se število članov poveča skladno z obsegom teh dejavnosti in vrsto uporabnikov.

Podrobnejše določbe o nalogah, sestavi in delovanju organa upravljanja določi ustanovitveni akt javnega zavoda, ki izvaja naloge knjižničnega informacijskega servisa.

52. člen

(financiranje javne službe iz javnih sredstev)

Sredstva za izvajanje javne službe knjižnice, ki je javni zavod, zagotavlja ustanovitelj oziroma soustanovitelji in drugi pogodbeni partnerji na podlagi pogodbe ter na osnovi programa dela in finančnega načrta, pripravljenih skladno s pogoji iz 36. člena tega zakona, h katerima so podali ustanovitelj oziroma soustanovitelji in pogodbeni partnerji soglasje.

Knjižnice, ki so del javno financiranih organizacij, pridobivajo sredstva na osnovi pravilnika iz 36. člena tega zakona na način, ki velja za te organizacije.

Nacionalna knjižnica in knjižnični informacijski servis pridobita javna sredstva od ustanovitelja s pogodbo na osnovi njunih programov dela in finančnih načrtov, h katerim da soglasje Vlada RS. V programu se določijo vrste in obseg storitev, ki se financirajo v okviru javne službe.

Knjižnica ali knjižnični informacijski servis, ki ni javni zavod, pridobi javna sredstva za izvajanje javne službe od države ali občine na podlagi koncesijske pogodbe.

Posamezni projekti se financirajo na podlagi javnih razpisov.

56. člen

(knjižnično nadomestilo)

Za javno posojanje knjižničnega gradiva iz 3. člena tega zakona v splošnih knjižnicah se uvede knjižnično nadomestilo kot podpora avtorjem tega gradiva, ki imajo stalno bivališče v Republiki Sloveniji ali ustvarjajo v slovenščini.

Minister, pristojen za kulturo, podrobneje določi način in oblike razdelitve sredstev iz naslova knjižničnega nadomestila.

57. člen

(odplačna uporaba)

Knjižnice, ki ne izvajajo javne službe iz 2. člena tega zakona, lahko uporabljajo storitve in proizvode knjižničnega informacijskega servisa proti plačilu.

58. člen

(nadzor nad izvajanjem javne službe)

Za strokovni nadzor nad zagotavljanjem in delovanjem javne službe iz 2. člena tega zakona sta pristojni:

- ministrstvo, pristojno za kulturo, za: nacionalno knjižnico, splošne knjižnice in specialne knjižnice s področja kulture ter za knjižnično gradivo kot kulturni spomenik;
- ministrstvo, pristojno za šolstvo in znanost, za: šolske in visokošolske oziroma univerzitetne knjižnice ter specialne knjižnice na drugih področjih in knjižnični informacijski servis.

Vsebino strokovnega nadzora iz prejšnjega odstavka podrobneje določa pravilnik iz 36. člena tega zakona.

60. člen
(imenovanje inšpektorjev)

Za inšpektorja je lahko imenovana oseba, ki ima:

- univerzitetno izobrazbo,
- poznavanje področij knjižnične dejavnosti in informacijskih dejavnosti,
- strokovni izpit za inšpektorja.

61. člen
(vrste nadzora)

Nadzor se opravlja kot redni, izredni in ponovni nadzor. Redni nadzor mora biti opravljen najmanj vsako tretje leto. Izredni nadzor se lahko opravlja tudi na predlog ustanovitelja knjižnice, knjižnice ali države kot sofinancerja. Uporabnik knjižnice lahko da pobudo za uvedbo nadzora. Ponovni nadzor se izvede po preteku roka, določenega za odpravo kršitev ter izvršitev naloženih ukrepov in nalog. Inšpektor je dolžan predlagatelja oziroma pobudnika obvestiti o dejanjih, ki jih je opravil v zvezi s predlogom oziroma pobudo in o izvršenih ukrepih.

62. člen
(pooblastila inšpektorja)

Inšpektor ima poleg pooblastil po splošnih predpisih, ki urejajo inšpekcijsko nadzorstvo še naslednja pooblastila:

- nadzira stanje organiziranosti javne službe iz 2. člena tega zakona,
- nadzira trajno izpolnjevanje pogojev iz 36. člena tega zakona in spoštovanje normativov pri načrtovanju razvoja splošnih knjižnic,
- nadzira spoštovanje uredbe iz 8. člena tega zakona.

63. člen
(ukrepi inšpektorja)

Inšpektor ima v primeru, da ugotovi kršitev predpisov, katerih izvajanje nadzoruje, pravico in dolžnost:

- odrediti začasno prepoved izvajanja knjižničnih storitev, za katere izvajalec nima odločbe iz 36. člena tega zakona oziroma če splošna knjižnica ni vpisana v sodni register,
- odrediti odpravo pomanjkljivosti v poslovanju knjižnice v roku, ki ga določi,
- predlagati uvedbo postopka zaradi storitve prekrška.

65. člen
(prekrški)

Z denarno kaznijo od 100.000 do 300.000 tolarjev se kaznuje za prekršek odgovorna oseba knjižnice:

1. če krši pravico uporabnika do brezplačnih osnovnih storitev (8. člen),
2. če začne z izvajanjem knjižnične dejavnosti brez pravnomočne odločbe o izpolnjevanju pogojev za izvajanje te dejavnosti oziroma pred vpisom v sodni register (zadnji odstavek 36. člena).

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

Vlada Republike Slovenije predlaga, da se predlog zakona obravnava in zakon sprejme po skrajšanem postopku v skladu s 142. členom Poslovnika državnega zbora, ker gre za:

- manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona,
- prenehanje veljavnosti posameznih določb zakona,
- manj zahtevne uskladitve zakona z drugimi zakoni,
- spremembe in dopolnitve zakona v zvezi z odločbo ustavnega sodišča.

Novela ne spreminja zakonskih rešitev, ki so se v praksi izkazale kot ustrezne, prinaša pa nujne rešitve, katerih namen je odpraviti ugotovljene nepravilnosti in izboljšati knjižnično dejavnost. S spremembami je potrebno:

- Odpraviti nepravilnosti glede dovoljenj za vzajemno katalogizacijo (Ustavno sodišče je januarja 2011 razveljavilo določbe pravilnika, ki zadevajo prenehanje veljavnosti dovoljenj, ker je presodilo, da niso v skladu z Zakonom o knjižničarstvu).
- Skladno z mnenjem Službe za boljšo zakonodajo, upravne procese in kakovost z Ministrstva za javno upravo (z dne 30. 3. 2015) sprememba vključuje manjkajočo pravno podlago za ureditev knjižničnega nadomestila in delovnih štipendij.
- Uskladiti določbe glede zbiranja osebnih podatkov uporabnikov knjižnic z Zakon o varovanju osebnih podatkov.
- Uskladiti določbe za izvajanje knjižnične dejavnosti za knjižnice, ki ne izvajajo knjižnične dejavnosti kot knjižnične javne službe, ampak kot javno službo na drugih področjih (šolstva, znanosti, kulture...). Ureditev v zakonu je potrebno prilagoditi sistemom, ki veljajo za izvajanje javnih služb na področjih, kjer delujejo.
- Nova določba o prekrških vključuje uskladitve, ki so potrebne zaradi Zakona o prekrških, kot tudi spremembe zneskov, ki so skladne z Zakonom o uvedbi eura.
- V predlog besedila zakona je vključena tudi spremembe, ki izhajajo iz sklepa Vlade RS (št. 47603-15/2010/6 z dne 14. 10. 2010), ko je vlada z namenom hitrejšega potrjevanja programov dela in finančnih načrtov naložila ministrstvu in vladnim službam, da "pristopijo k spremembam ustreznih področnih predpisov ali aktov, ki določajo postopek sprejemanja finančnih načrtov posrednih uporabnikov, ki sodijo v njihovo pristojnost, na način, da opredelijo roke za sprejem finančnih načrtov ter določijo, da soglasja k finančnemu načrtu posrednega uporabnika izda pristojna ministrica oziroma minister in ne Vlada Republike Slovenije".
- Skladno z zavezo Vlade RS (z dne 22. januarja 2015), da bo na podlagi Dogovora o povprečnini za leto 2015 med Vlado RS in reprezentativnimi združenji občin v letu 2015 sprejela sistemske ukrepe za znižanje stroškov izvajanja z zakonom določenih nalog občin, predlagana sprememba zakona o knjižničarstvu vključuje tudi spremembe (spremenjeni način usposabljanja za bibliotekarski izpit ter deregulacija pogojev za dovoljenje za vzajemno katalogizacijo, spremenjeni način ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, boljši pogoji za optimizacijo postopkov), ki bodo prispevali k zniževanju občinskih stroškov.
- Zagotoviti, da se bodo bibliotekarski izpiti lahko opravljali na podlagi podzakonskega predpisa ZKnj-1 in ne več v skladu z določbami samoupravnega sporazuma iz leta 1980.
- Določbe glede povezovanja knjižnic in knjižničnih delavcev zaradi razreševanja strokovnih vprašanj in soudeležnosti pri razvoju knjižnične dejavnosti uskladiti z določbami Zakona o društvih.

VI. PRILOGE

/